

Rapport
3/2020

Kvantitativ beskrivelse av institusjonspopulasjonen

Nina Drange
Øystein M. Hernæs

*Stiftelsen Frichsenteret for samfunnsøkonomisk forskning
Ragnar Frisch Centre for Economic Research*

Kvantitativ beskrivelse av institusjonspopulasjonen

Nina Drange
Øystein M. Hernæs

Sammendrag: I denne rapporten gir vi en deskriptiv beskrivelse av barn og unge som gis et tilbud på barnevernsinstitusjon. Del A beskriver kjennetegn ved institusjonspopulasjonen i dag, over tid, fordelt på målgruppe og sett opp mot andre grupper ungdommer i samme aldersgruppe. Institusjonspopulasjonen skiller seg i gjennomsnitt mye fra ungdommer uten kontakt med barnevernet, mens det er stor grad av overlapp med andre grupper i barnevernet og mellom målgrupper. Del B gir en oversikt over registrerte barnevernstiltak før og etter institusjonsopphold og gir en analyse av gruppemønstre i kjennetegn. Del C gir en kort beskrivelse av hva som kjennetegner barn som er gitt et tilbud i enetiltak fra 2017 og framover.

Kontakt: o.m.hernas@frisch.uio.no, www.frisch.uio.no

Rapport fra prosjektet "4821" («Barn, unge og familier i barnevernet – En longitudinell registerstudie») finansiert av Barne- ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). Rapporten er basert på administrative data tilgjengeliggjort for forskning av Bufdir, Helsedirektoratet og Statistisk sentralbyrå.

* Vi takker Simen Markussen, Oddbjørn Raaum, Barne- og familiedepartementet og Bufdir for nyttige innspill underveis i prosessen og Sigmund Book Mohn for hjelp med kriminalitetsdata.

* Version 2. Desember 2021

ISBN: 978-82-7988-287-9
ISSN: 1501-9721

Innhold

A) Kjennetegn ved barn og unge i institusjon	7
1-Deskriptiv beskrivelse av hele populasjonen.....	7
Avgrensning av data.....	7
Alder.....	11
Oppholdstid.....	12
Fysisk og psykisk helse	13
Skolegang	17
Registrert kriminalitet.....	19
Innvandringsbakgrunn	23
Familiebakgrunn	25
YLS	27
2- Komparativ analyse av ulike målgrupper	31
Kjennetegn ved de ulike målgruppene	31
Regionale og kommunale forskjeller i målgruppe	36
Regionale forskjeller i plasseringshjemler	37
3- Komparativ analyse av institusjonspopulasjonen.....	39
B) Forløp til institusjonsopphold og videre løp etter institusjonsopphold	41
Forløp til institusjonsopphold	41
Videre løp etter institusjonsopphold	44
C) Enetiltak	52
D) Individkjennetegn år for år 2013-2018, 15-17-åringer	54

Tabeller

Tabell A-1 Individkjennetegn, ungdommer i alderen 13-18 i barnevernsinstitusjon i perioden 2013-2018.	10
Tabell A-2 Straffereaksjoner for institusjonspopulasjonen 2012-2018.	22
Tabell A-3 Familiekjennetegn for personer med minst én registrert forelder, ungdommer i alderen 13-18 i barnevernsinstitusjon i perioden 2013-2018.	26
Tabell A-4 Individkjennetegn for personer med registrert målgruppe. 2016-2018.	33
Tabell A-5 Familiekjennetegn for personer med registrert målgruppe. 2016-2018.	34
Tabell A-6 Individkjennetegn for 15-17-åringer i institusjon, fosterhjem, mottakere av tiltak i hjemmet, alle med barneverntiltak og alle uten barnevernstiltak.	39
Tabell A-7 Familiekjennetegn for 15-17-åringer i institusjon, fosterhjem, mottakere av tiltak i hjemmet, alle med barneverntiltak og alle uten barnevernstiltak.	40
Tabell B-1 Hjemmel for institusjonsopphold 2015-2018.	49
Tabell B-2 Hjemmel for institusjonsopphold, og den påfølgende hjemmelen. Prosent.	49
Tabell B-3 Clusteranalyse med fire clustre.	50
Tabell B-4 Ulike kjennetegn etter predikert cluster-tilhørighet.	51
Tabell C-1 Kjennetegn ved personer i enetiltak. 2017-2020.	52
Tabell C-2 Registrerte barnevernstiltak opp til fire år før og ett år etter enetiltak.	53

Figurer

Figur A-1 Antall barn og unge i barnevernsinstitusjon per 31. desember 2004-2018.....	8
Figur A-2 Aldersfordeling for institusjonspopulasjonen per 31.12. 2008.....	8
Figur A-3 Aldersfordeling 2013-2018, personer 13-18 år i institusjon per 31.12.	11
Figur A-4 Tiltakslengde i måneder per 31.12. etter alder.....	12
Figur A-5 Andel med minst 1, 5 og 10 besøk hos fastlege samme år som institusjonsopphold.	13
Figur A-6 Andel med minst 1, 5 og 10 besøk hos BUP samme år som institusjonsopphold.	14
Figur A-7 Mottak av AAP eller uføretrygd i alder 18-20 for 16- og 17-åringer i institusjon 31. desember 2011-2015.	15
Figur A-8 Mottak av AAP eller uføretrygd etter alder og fødselsår.....	16
Figur A-9 Fordeling av gjennomsnittlig grunnskolekarakter for institusjonspopulasjonen.....	17
Figur A-10 Fordeling av gjennomsnittlig grunnskolepoeng for elever med minst seks og færre enn seks tellende karakterer.	18
Figur A-11 Gjennomsnittlig antall siktelser per person og andel med minst én siktelse for institusjonspopulasjonen 13-18 år.....	19
Figur A-12 Andel med minst 1, 2, 3, 4, og 5 straffereaksjoner (øverst) og andel med straffereaksjon for kriminalitet av fire typer grovhet (nederst) for institusjonspopulasjonen etter alder.....	21
Figur A-13 Aldersfordeling for institusjonspopulasjonen 2018 etter innvandringsbakgrunn.	23
Figur A-14 Verdensdelbakgrunn for personer med minst én utlandsfødt forelder, 2018.	24
Figur A-15 Alder ved innvandring for utenlandsfødte, 2018.	24
Figur A-16 Fordeling av foreldres yrkesinntekt. Andel per intervall på 100 000 kroner.	25
Figur A-17 Fordeling av YLS-score etter kjønn.....	27
Figur A-18 Fordeling av YLS-score etter innvandringsbakgrunn.....	28
Figur A-19 Detaljerte YLS-score etter kjønn.....	29
Figur A-20 Detaljerte YLS-score etter innvandringsbakgrunn.	30
Figur A-21 Antall ungdommer fordelt på målgruppe i perioden 2016-2019. Utenom Oslo.	31
Figur A-22 Fordeling av YLS-score etter målgruppe.	32
Figur A-23 Forskjell i individkjenntegn mellom målgrupper, forskjell fra målgruppe «Omsorg».	35
Figur A-24 Andel institusjonstiltak etter målgruppe per region.....	36
Figur A-25 Fordeling av institusjonstiltak etter målgrupper per kommune.....	37
Figur A-26 Andel hjemler per region, 2013-2020.	38
Figur B-1 Fordeling av alder ved første barnevernstiltak for ungdommer i institusjon ved utgangen av 2018.	41
Figur B-2 Fordeling av alder ved første tiltak fordelt på målgruppe.	42
Figur B-3 Type første, andre og tredje barnevernstiltak for ungdommer i institusjon ved utgangen av 2018.	43
Figur B-4 Registrerte barnevernstiltak i 2016 for ungdommer i institusjon i 2015.	44
Figur B-5 Registrerte barnevernstiltak i 2017 for ungdommer i institusjon i 2015.	45
Figur B-6 Registrerte barnevernstiltak i 2018 for ungdommer i institusjon i 2015.	45
Figur B-7 Andel uten registrert institusjon eller fosterhjem 1, 2 og 3 år etter utgangen av 2015.	46
Figur B-8 Andel med ulike typer barnevernstiltak i 2016 for personer 18 år og eldre i institusjon i 2015.....	47
Figur B-9 Andel med ulike typer barnevernstiltak i 2017 for personer 19 år og eldre i institusjon i 2015.....	48
Figur B-10 Andel med ulike typer barnevernstiltak i 2018 for personer 20 år og eldre i institusjon i 2015.	48

A) Kjennetegn ved barn og unge i institusjon

1-Deskriptiv beskrivelse av hele populasjonen

Avgrensning av data

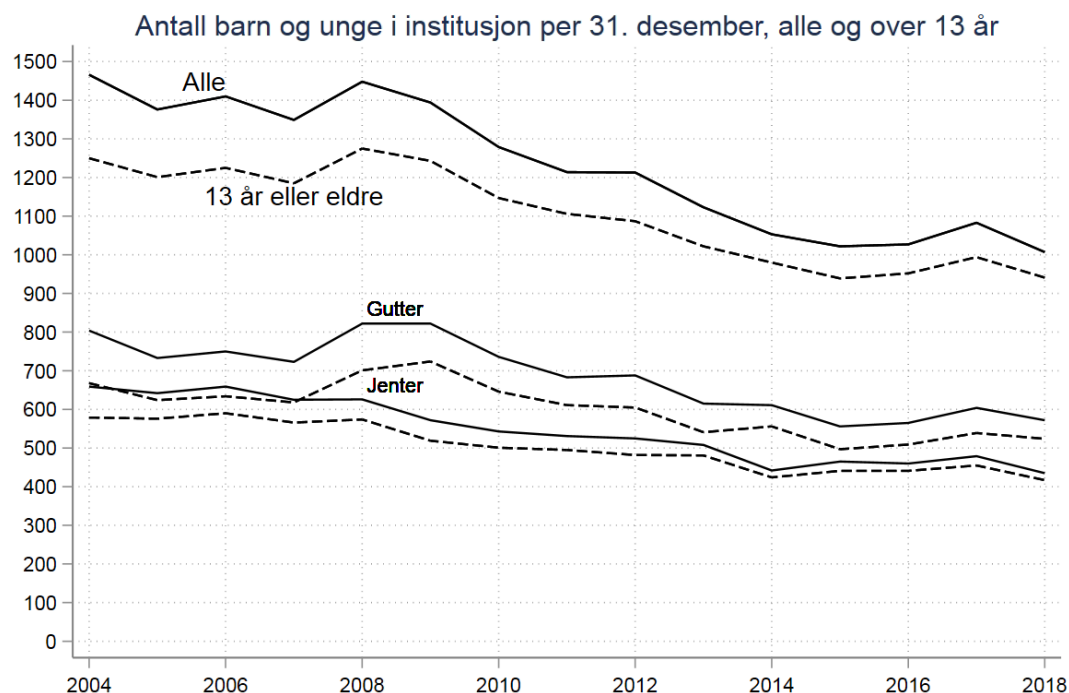
Utgangspunktet for analysene er registreringer i fagsystemet BiRK, som har vært i bruk siden 2014, og forløperen Oda. Databasen inneholder registrerte tiltak med start tilbake til 1980-tallet, men før forvaltningsreformen i 2004 var registreringen ikke enhetlig i hele landet. Vi presenterer derfor bare totaltall fra og med 2004. Oslo omfattes ikke av det sentrale BiRK-systemet. For personer bosatt i Oslo, har vi derfor hentet inn informasjon om barnevernsinstitusjonstiltak fra dataene som årlig rapporteres av kommunene til SSB i forbindelse med Kostra. Det gjør at vi har en fullstendig populasjon for de fleste temaene vi går gjennom i rapporten. Imidlertid har de kommunale dataene ikke sammenliknbar informasjon om målgruppe og plasseringshjemmel som BiRK. I den delen vil derfor Oslo ikke være med. I tillegg har vi bare informasjon fra den kommunale barneverntjenesten til og med 2018. Selv om de statlige barnevernsdataene går helt til første halvdel av 2020, vil vi for å få med hele landet i de fleste sammenhenger kun presentere informasjon til og med 2018.

Avgrensning av populasjonen: i utgangspunktet ser vi på personer registrert i institusjon per 31.12. hvert år. Det gir et godt mål på hvor mange som bor på institusjon på et gitt tidspunkt og gjør at vi kan dobbeltsjekke tallene mot barnevernsstatistikkene publisert av Statistisk sentralbyrå (SSB). Vi får godt samsvar. En annen fordel er at det gir konsistens med mange andre av SSBs publiserte statistikker, som også publiserer beholdningen per 31.12. Mange av kjennetegnene vi kobler med fra andre registre er også definert som oppnådd i løpet av året. Ved å se på personer per 31.12., vet vi da at alle faktisk har disse kjennetegnene og erfaringene, og at det ikke kom etter institusjonsoppholdet.

En ulempe er at en del korte opphold ikke kommer med. I tillegg kan det hende at populasjonen per 31.12. ikke er representativ for populasjonen ellers i året. For å få et fullstendig bilde, henter vi derfor ut informasjon også om ungdommer som er registrert i en barnevernsinstitusjon i løpet av ellers i året og ser spesielt på kjennetegn ved ungdommer i korte, middels og lange opphold.

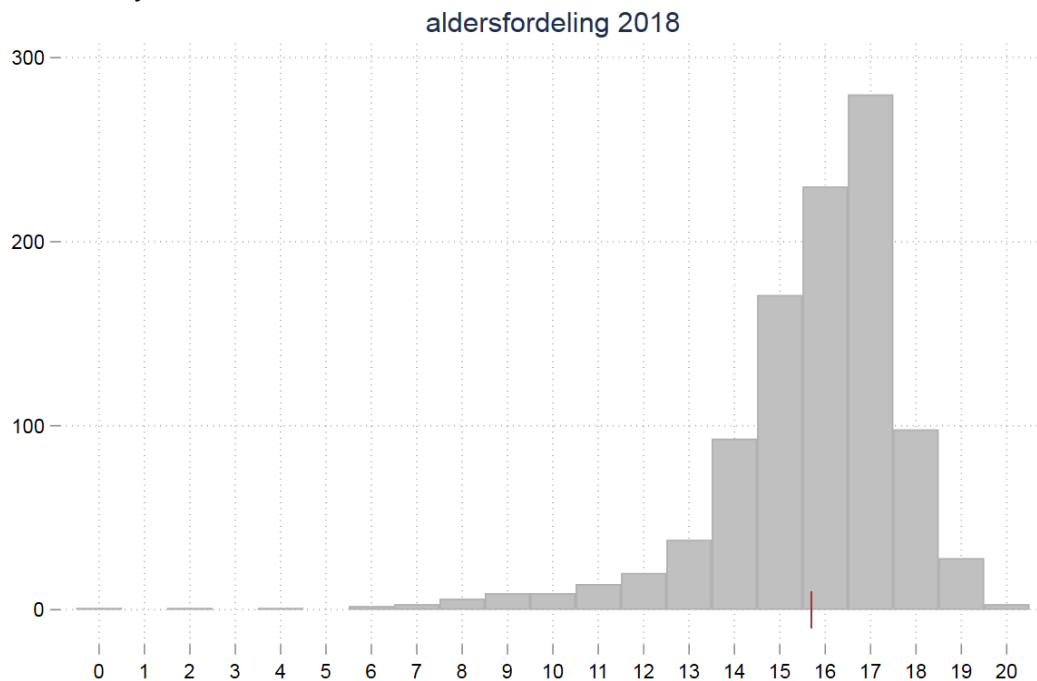
Personer født før 1994 har det ikke vært mulig for Statistisk sentralbyrå å koble med andre registre på grunn av manglende fødselsnummer i BiRK. For disse personene har vi derfor bare informasjon fra Birk-databasen. Dette gjelder også enkelte personer født fra og med 1994, men da relativt få. For å få et så riktig som mulig bilde av det totale antall barn og unge i institusjon over tid, viser vi derfor i figur 1-3 tall som inkluderer også personer som ikke er koblet med andre registre. Dette er informasjon som i noen grad overlapper med tallene som publiseres årlig av [SSB i deres barnevernsinstitusjonsstatistikk](#). For å dra nytte av datakildene som er tilgjengelig i dette prosjektet, vil vi etter å ha presentert disse lange tidsseriene gå over til å presentere informasjon kun basert på personer som det har vært mulig å koble med andre registre.

Figur 1 viser utviklingen i antall barn og unge i institusjon fra og med 2004. Det er en klart fallende trend over tid. Mens det totalt var et sted mellom 1400 og 1500 barn og unge i institusjon i 2004, har dette falt til rundt 1000 i 2018. Det er noe færre jenter enn gutter som har institusjonsopphold, og dette mønsteret er ganske likt over tid.

Figur A-1 Antall barn og unge i barnevernsinstitusjon per 31. desember 2004-2018.

Figur 2 viser fordelingen av alder i 2018. Det er svært få av de minste barna som er i institusjon, vi ser at hovedvekten er på aldersgruppene mellom 13 og 18, og med klart flest 17-åringer. Vi har også undersøkt aldersfordelingen over tid. Da ser vi at det har vært små endringer i hvilke aldersgrupper som er i institusjon.

Figur A-2 Aldersfordeling for institusjonspopulasjonen per 31.12. 2008.

Barnevernsinstitusjoner er og har vært primært et tiltak for ungdommer, noe som gjenspeiles tydelig av figurene over. Vi vil derfor i det følgende konsentrere oss om barn og unge som er 13 år eller eldre. Denne gruppa utgjør i vårt materiale over 90 % av dem som bor i barnevernsinstitusjoner.

Videre avgrenser vi til personer som er koblet med andre registre. Som nevnt tidligere, betyr det at vi bare kan se på personer født fra og med 1994. Det har også den konsekvensen at sammenlikninger langt bakover i tid blir misvisende, siden de tidlige periodene da bare vil være basert på noen svært unge personer. Det er få personer i institusjonspopulasjonen som er over 18 år. For å få sammenliknbare aldersgrupper over tid, tar derfor vi utgangspunkt i at en person født i 1994 bør kunne nå alder 18, noe som skjer i 2012. For aldersspennet 13-18 år er det fra og med 2012 bare rundt 1-2 % som ikke har en kobling. Jo lavere toppalder vi er villig til å akseptere, jo lenger bakover i tid kan vi gå. Hvis vi f.eks. vil se på personer opp til alder 17, kan vi ha sammenliknbare grupper fra og med 2011. I tillegg var det en større omlegging av registreringen av kommunale barnevernstiltak fra og med 2013. Vi vil derfor stort sett avgrense til personer som har vært registrert i institusjon fra og med 2013.

Avgrensningene beskrevet over gjør at vi står igjen med et utvalg på 5600 ungdommer. Det er ungdommer som har vært registrert med et barnevernsinstitusjonstiltak i perioden 2013-2018, mens de var i alderen 13-18, og som finnes i andre av Statistisk sentralbyrås registre. Tabellen under viser en del statistikk for denne populasjonen. For å følge utvikling over tid, har vi organisert disse registrerte tiltakene på person-år-nivå. En person som bor lenge på institusjon, vil da være med i statistikken flere ganger.

Som nevnt over, skiller vi mellom personer som er registrert 31. desember og personer som er registrert ellers i året. Ved sammenlikninger over tid, konsentrerer vi oss om dem som er registrert 31.12. hvert år. Gruppen av institusjonsbeboere per 31.12. vil naturlig inkludere flere med lange opphold, og vi kan se at oppholdsdøgn er en av variablene med størst forskjell. Lange opphold henger også sammen med større problemer, og det er derfor ikke overraskende at forskjellene i antall besøk hos fastlege og barne- og ungdomspsykiatrien går samme vei.

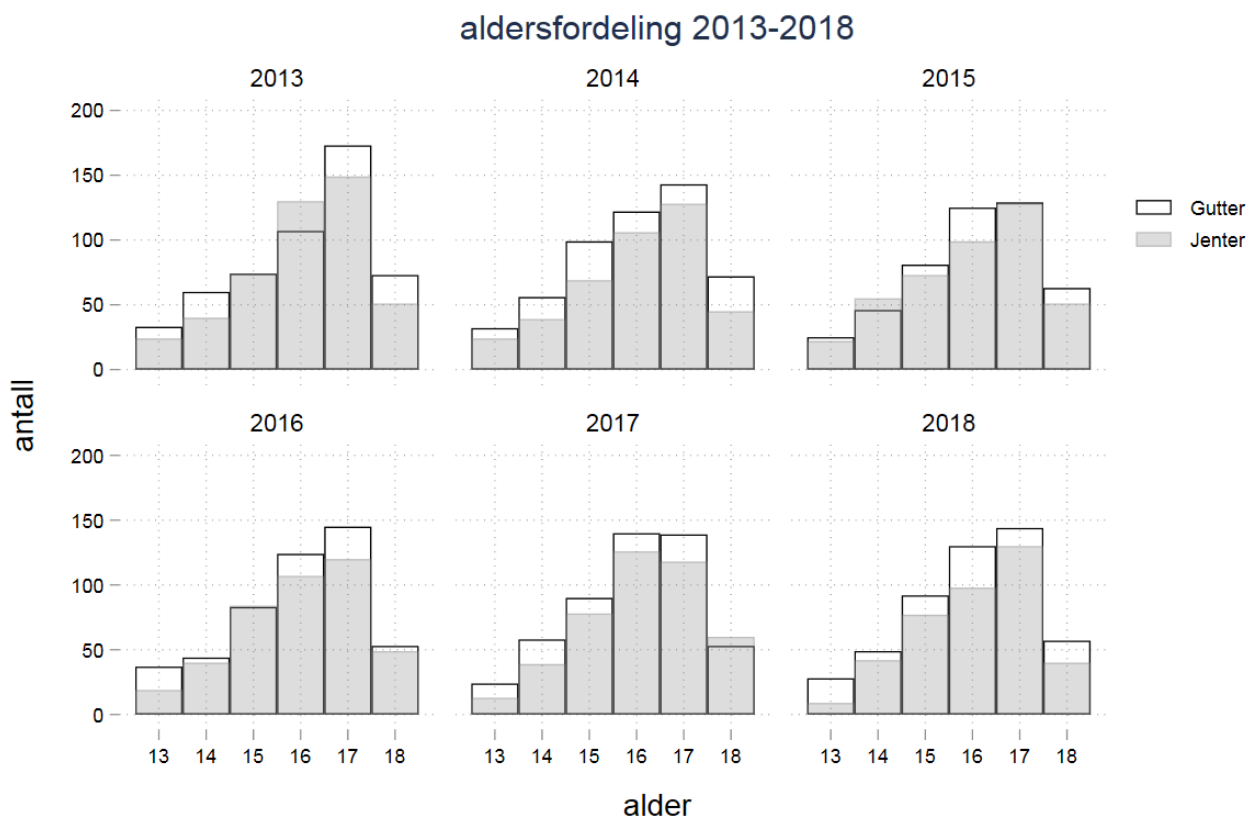
I resten av del A-1 går vi nærmere inn på enkeltvariablene i tabellen og den presenteres derfor ikke ytterligere her.

Tabell A-1 Individkjennetegn, ungdommer i alderen 13-18 i barnevernsinstitusjon i perioden 2013-2018.

	I institusjon 31.12.				I institusjon ellers i året			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
	2013- 18	2013- 14	2015- 16	2017- 18	2013- 18	2013- 14	2015- 16	2017- 18
kvinne	0,46	0,46	0,47	0,45	0,5	0,51	0,51	0,49
alder	16,0	16,0	16,0	16,0	16,4	16,4	16,4	16,4
oppholdsdøgn	315	302	324	321	221	204	239	226
Innvandringsbakgrunn	0,41	0,38	0,44	0,43	0,44	0,40	0,45	0,48
Utenlandsfødt	0,27	0,24	0,27	0,28	0,26	0,25	0,26	0,29
fastlege, minst 1 besøk	0,89	0,87	0,89	0,91	0,87	0,87	0,85	0,88
fastlege, minst 5 besøk	0,59	0,56	0,58	0,63	0,5	0,48	0,48	0,55
fastlege, minst 10 besøk	0,30	0,28	0,29	0,34	0,24	0,22	0,23	0,27
BUP, minst 1 besøk	0,68	0,66	0,7		0,55	0,55	0,56	
BUP, minst 5 besøk	0,54	0,51	0,57		0,40	0,39	0,42	
BUP, minst 10 besøk	0,42	0,38	0,46		0,31	0,29	0,32	
AAP/Uføør, 18	0,08	0,09	0,08	0,07	0,07	0,06	0,07	0,09
AAP/Uføør, 19	0,22	0,23	0,21	0,25	0,18	0,18	0,19	0,2
AAP/Uføør, 20	0,32	0,32	0,33		0,27	0,26	0,28	
Grunnskolekarakter	3,05	3,02	3,07	3,09	3,10	3,06	3,12	3,15
Antall tellende								
karakterer i grunnsk.	7,27	7,55	7,24	6,92	8,55	8,73	8,43	8,41
Fullført vgs. ved 21 år	0,09	0,09	0,08		0,11	0,12	0,08	
Straffereaksjon noen								
gang	0,22	0,24	0,21	0,22	0,27	0,28	0,25	0,27
Straffereaksjon samme år	0,17	0,19	0,15	0,16	0,18	0,19	0,16	0,18
Siktet noen gang	0,46	0,47	0,44	0,47	0,45	0,46	0,42	0,48
Siktet samme år	0,29	0,3	0,27	0,29	0,27	0,27	0,23	0,29
Antall observasjoner	5554	1922	1799	1833	4696	1791	1451	1454

Alder

Aldersfordelingen for årene 2013-2018 er vist i figur 3. Antallet gutter og jenter er i samme størrelsesorden, men jevnt over er det noen flere gutter. Som det fremgår av figurene er det ingen store endringer i aldersfordelingen mellom 2013-2018. Hovedvekten ligger på unge i 16-17-årsalderen.

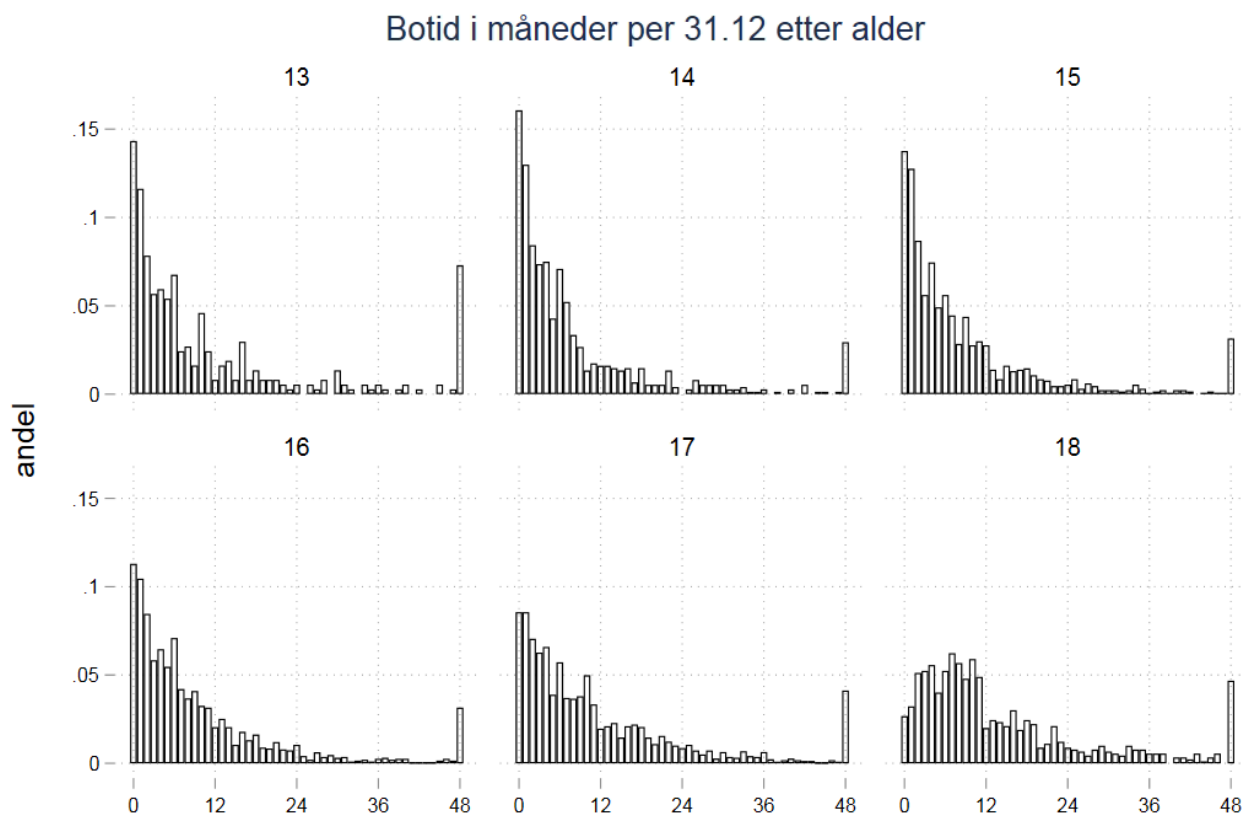

Figur A-3 Aldersfordeling 2013-2018, personer 13-18 år i institusjon per 31.12.

Oppholdstid

Oppholdstid henger naturlig sammen med alder og er derfor mest informativ å vise for ulike aldersgrupper. Figuren under viser andelen i hver aldersgruppe med botid 1,2, osv. måneder. Svært mange har ganske korte opphold i institusjon, mens enkelte bor der over lengre tid. Mønsteret der de fleste har oppholdstid opp til rundt ett år har endret seg lite over tid.

I figuren har vi valgt å kutte skalaen på 48 måneder, altså 4 år. Det er hovedsakelig fordi vi er usikre på om dette er reelle plasseringer eller om det kun ser ut som veldig lange opphold på grunn av manglende registrert avslutningsdato. Det er ca. dobbelt så mange gutter som jenter i denne toppkategorien, men ellers har vi ikke funnet noen klare kjønnsforskjeller.

Figur A-4 Tiltakslengde i måneder per 31.12. etter alder.

Ungdommer registrert med kortere opphold tenderer til å ha en noe mer ressurssterk foreldrebakgrunn, men det er ellers stort overlapp i kjennetegnene til ungdommer som er registrert i korte, middels og lange opphold.

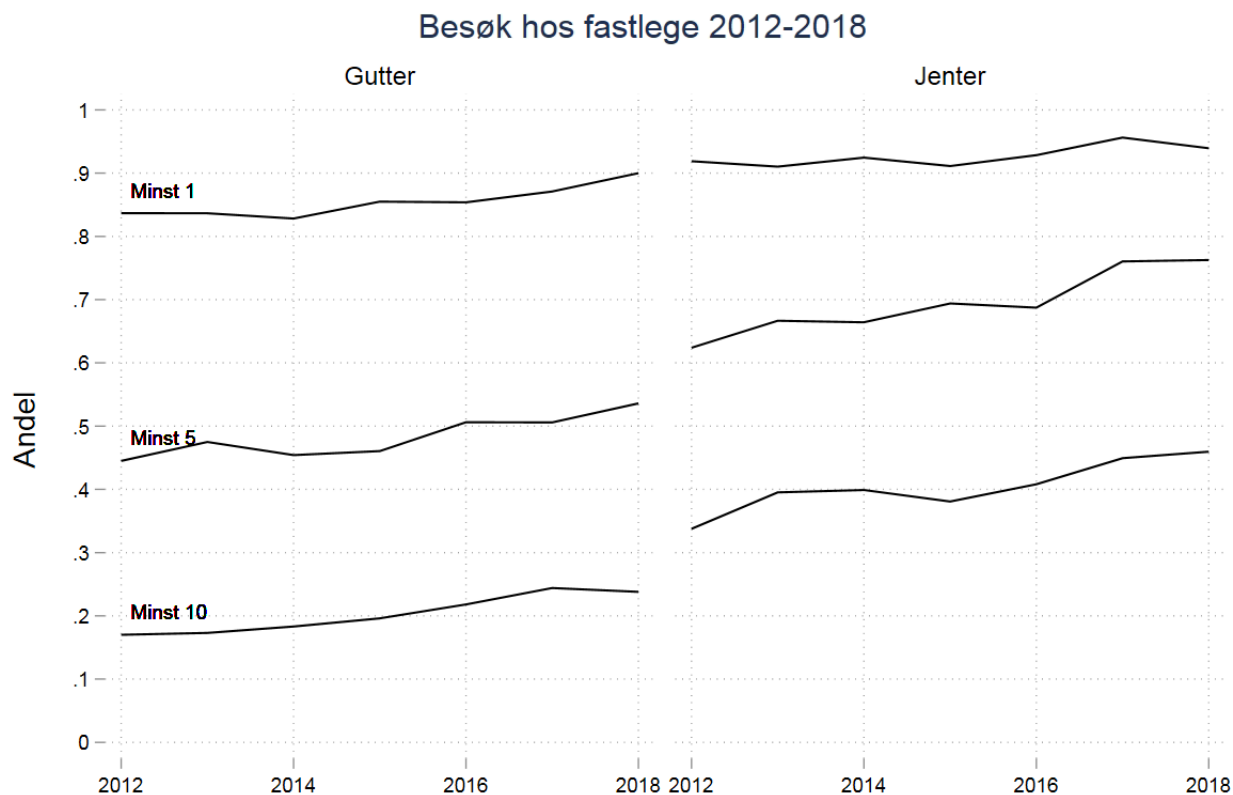
Fysisk og psykisk helse

Helseindikatorer under institusjonsopphold

Kontroll og utbetaling av helserefusjoner (KUHR) er et register over alle refusjoner fra HELFO til behandlere, som fastleger. Regningene inneholder informasjon om besøket hos behandleren og data fra KUHR kan derfor benyttes for å få et mål på befolkningens helsetilstand. I denne rapporten konsentrerer vi oss om antall besøk hos fastlege og barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (BUP). Merk at BUP-registreringer i dette datasettet bare er tilgjengelige fram til og med 2016. KUHR-databasen inneholder også informasjon om andre behandlere, som tannlege og psykologspesialist, som kunne vært interessant. Imidlertid dekker ikke statistikken behandling av barn i den offentlige tannhelsetjenesten og for psykologer er det kun avtalespesialister.

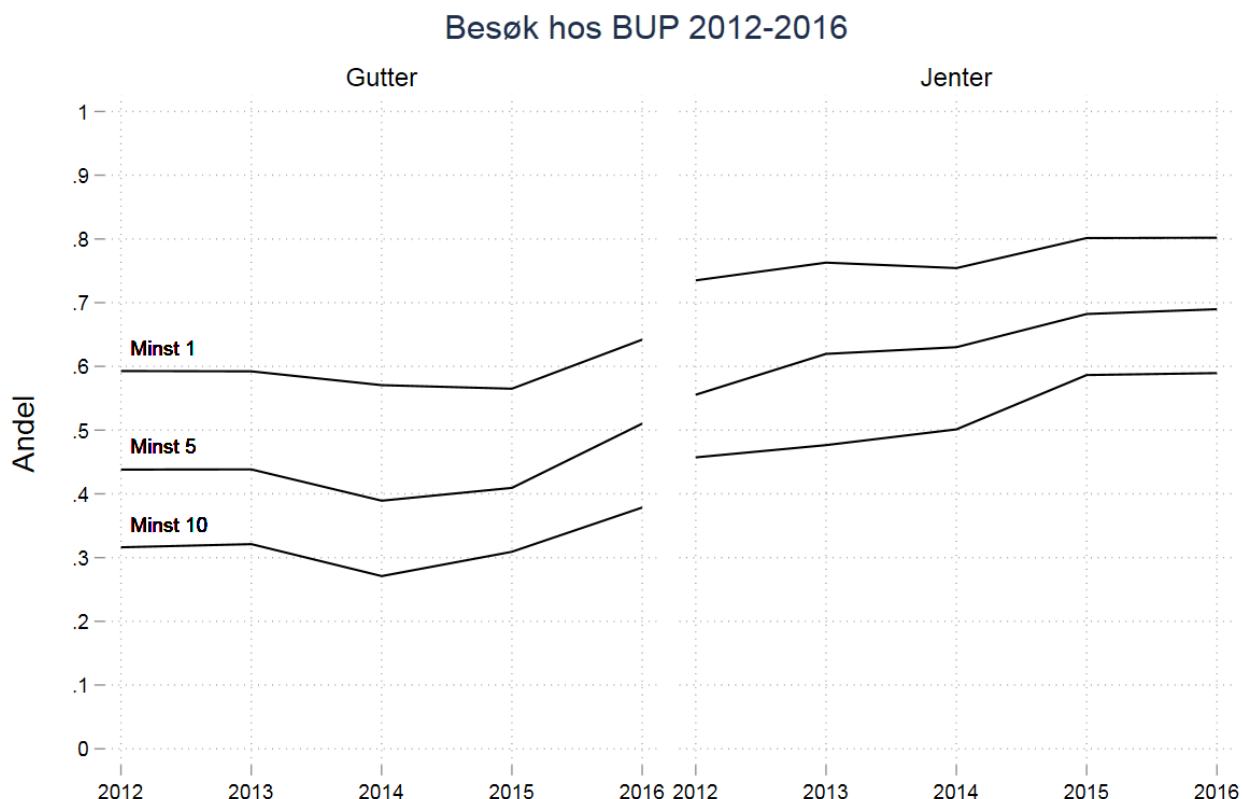
Det at KUHR kun inneholder informasjon om helse betinget på at man har oppsøkt lege gjør det sårbart for seleksjonsskjevhet, f. eks. hvis noen ressursvake foreldre eller familier med utilstrekkelig omsorgsevne sjeldnere oppsøker lege. Vi tror likevel at KUHR er en av de beste kildene tilgjengelig.

Figur 5 viser besøk hos fastlege per år for ungdommer i alderen 13-18 på institusjon. Vi rapporterer tre ulike utfall: Hvorvidt barna har vært minst en gang hos legen, minst fem og minst 10 ganger. Vi ser at det store flertallet oppsøker fastlegen minst en gang i året for begge kjønn. Jenter har noe flere legebesøk enn gutter, og denne forskjellen er større når vi ser på indikatorene som fanger opp flere legebesøk. Andelene er også økende over tid, særlig når det gjelder hvorvidt de har minst 5 eller 10 legebesøk.

Figur A-5 Andel med minst 1, 5 og 10 besøk hos fastlege samme år som institusjonsopphold.

Svært mange av barna har kontakt med BUP i perioden. Rundt 60% av guttene har minst et besøk hos BUP, mens dette gjelder for nærmere 80% av jentene. Det er også en tendens til økning i besøk de siste årene.

Figur A-6 Andel med minst 1, 5 og 10 besøk hos BUP samme år som institusjonsopphold.

Helserelaterte trygdeytelser, etter institusjonsopphold

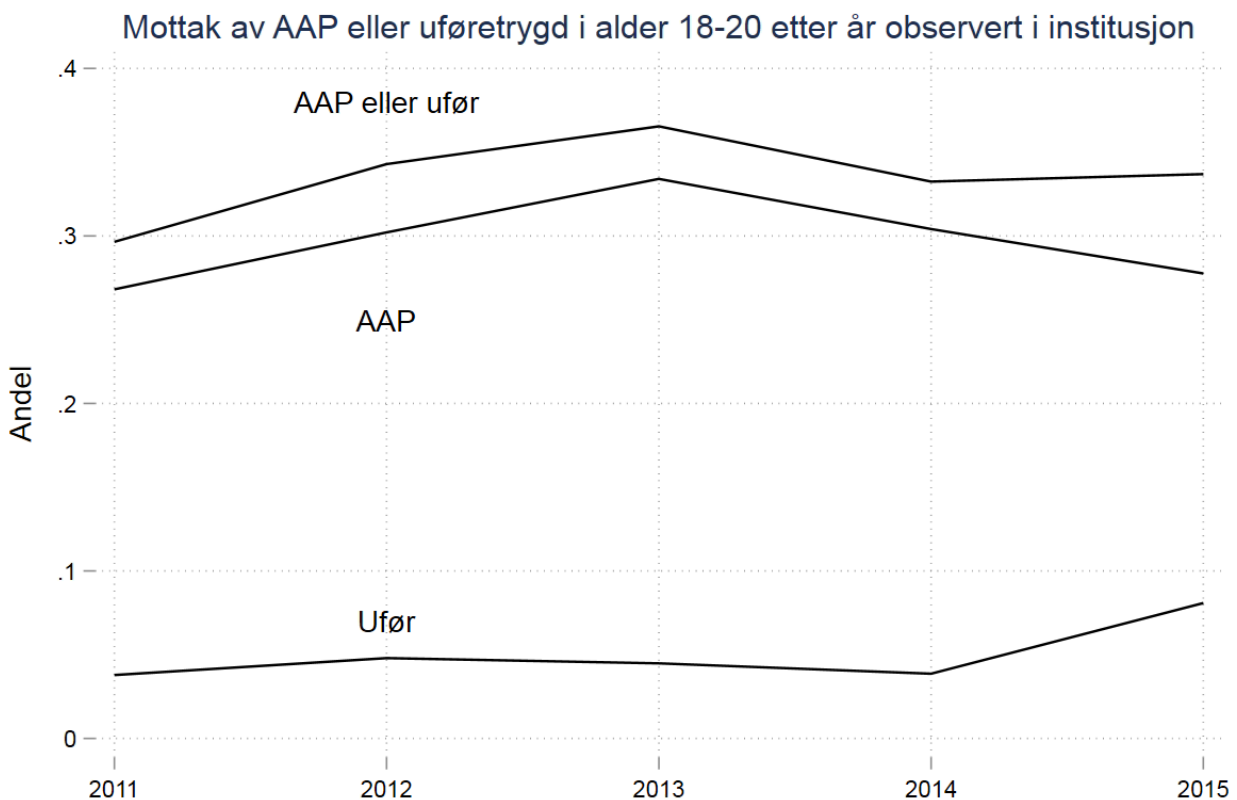
Arbeidsavklaringspenger (AAP) skal sikre inntekt for personer som har midlertidig redusert arbeidsevne på minst 50 % på grunn av sykdom eller skade. For mange helseproblemer vil det ikke være et klart svar på om de er permanente eller ikke. En midlertidig ytelse som arbeidsavklaringspenger vil derfor være en mer naturlig første ytelse enn varig uføretrygd.

Det har vært gjort noen endringer i regelverket for AAP, men i utgangspunktet skal disse ikke ha noe å si for denne populasjonen. Ingen er gamle nok til å ha fått midlertidige helseytelser før AAP ble innført i 2010, og reduksjonen i 2018 fra fire til tre år i hvor lenge AAP kan mottas skal ikke ha noe å si her, siden vi bare følger personer opp til alder 20.

Uføretrygd (varig) innvilges hvert år til mellom 500-800 18-åringer. Personer som får innvilget uføretrygd som så unge har gjerne permanente og alvorlige helseproblemer med små eller ingen utsikter til å oppnå en vesentlig arbeidsevne. Én mulig datakilde for å beskrive barn og unges helse er derfor å se på hvem som senere får innvilget uføretrygd som unge. Det at uføretrygd kun dekker svært alvorlige helseproblemer, gjør at den ikke er et veldig presist mål på helse for de fleste, men den er likevel en svært viktig indikator.

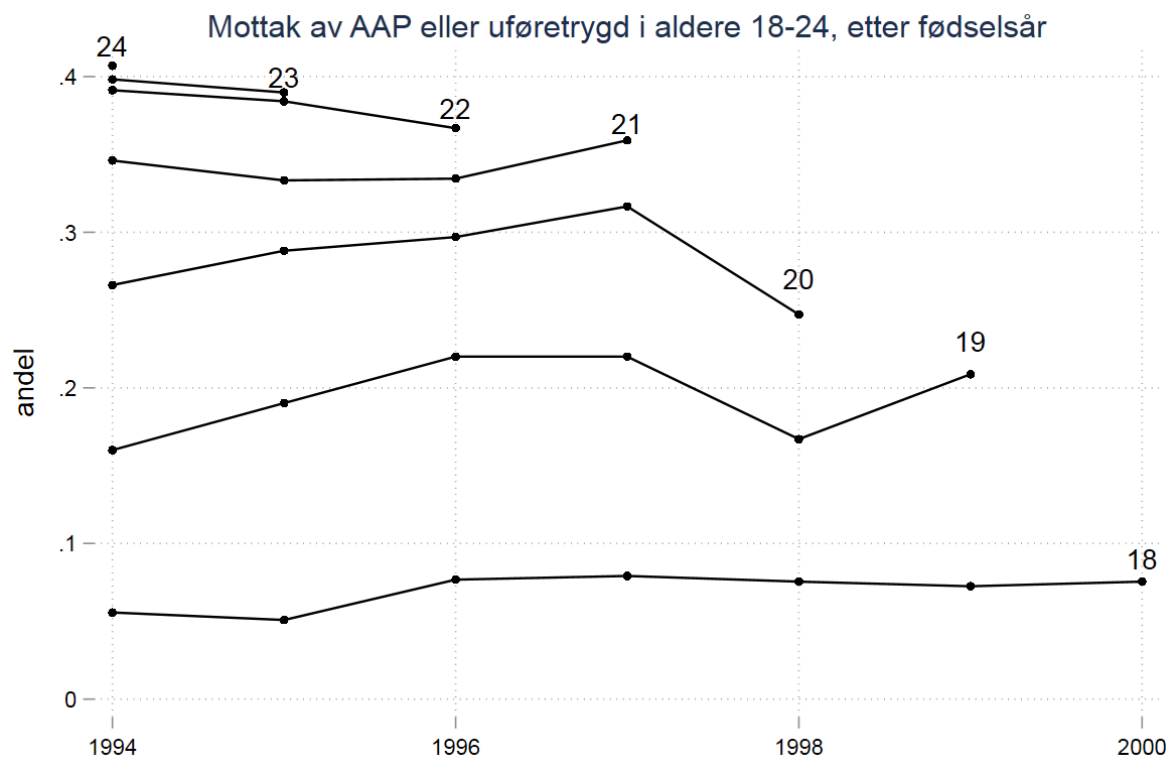
Ettersom det er en sterk sammenheng mellom ytelsene arbeidsavklaringspenger og uføretrygd, ser vi disse to her i sammenheng. Figuren under viser andelen barnevernsinstitusjonsbeboere fra perioden 2011-2015 som senere mottok AAP, uføretrygd eller minst én av de to i alderen 18-20 år. Etter sterk vekst for noen år siden, har nivået på andelen som mottar en av disse to helseytelsene stabilisert seg på litt over 30 %. Dette er et svært høyt nivå og viser tydelig at mange i denne populasjonen har alvorlige helseproblemer. For at alderssammensetninger ikke skal påvirke tallene, er figuren basert på personer som er 17 eller 18 år når de er i institusjon. Da rekker de yngste i utvalget, som er 17 år i 2015, å bli 20 år i 2018, som er det siste året med data.

Vi har ikke tilgang til opplysninger om diagnose i dette prosjektet, men statistikk publisert av NAV viser at antallet personer under 30 år som mottar AAP var stabilt mellom 2014 og 2018, med en nedgang i 2019. For disse personene økte andelen med diagnose «Psyriske lidelser» fra 65 % i 2014 til 70 % i 2019.

Figur A-7 Mottak av AAP eller uføretrygd i alder 18-20 for 16- og 17-åringer i institusjon 31. desember 2011-2015.

For å vise en konsistent tidsserie der alle skulle ha rukket å fylle 20 år, var figuren over begrenset til og med 2015. Den viste beholdningen av framtidige problemer etter tidspunkt i institusjon. I figuren under har vi snudd på perspektivet og beregnet ytelsesmottak etter alder så langt vi kan følge hvert fødselskull. Dem vi kan følge lengst er det første alderskullet fra Birk vi har informasjon om, dvs. dem som er født i 1994. I det året de fylte 24 år, dvs. 2018, som er det siste året vi har disse dataene for, mottok ca. 40 % AAP eller uføretrygd. Det er selvfølgelig ikke sikkert at framtidige kull vil motta disse trygdeytelsene i samme grad, men resten av figuren tyder på at de senere kullene har hatt et svært likt mønster ved lavere aldre. Ved 18 år har andelen vært stabil på i underkant av 10 %. Den store økningen har kommet de neste 2-3 årene, opp til et nivå på mellom 30 og 40 %. Siden dette har endret seg så lite mellom alderskull, er det grunn til å tro at det som kjennetegner de første alderskullene også vil gjelde de senere.

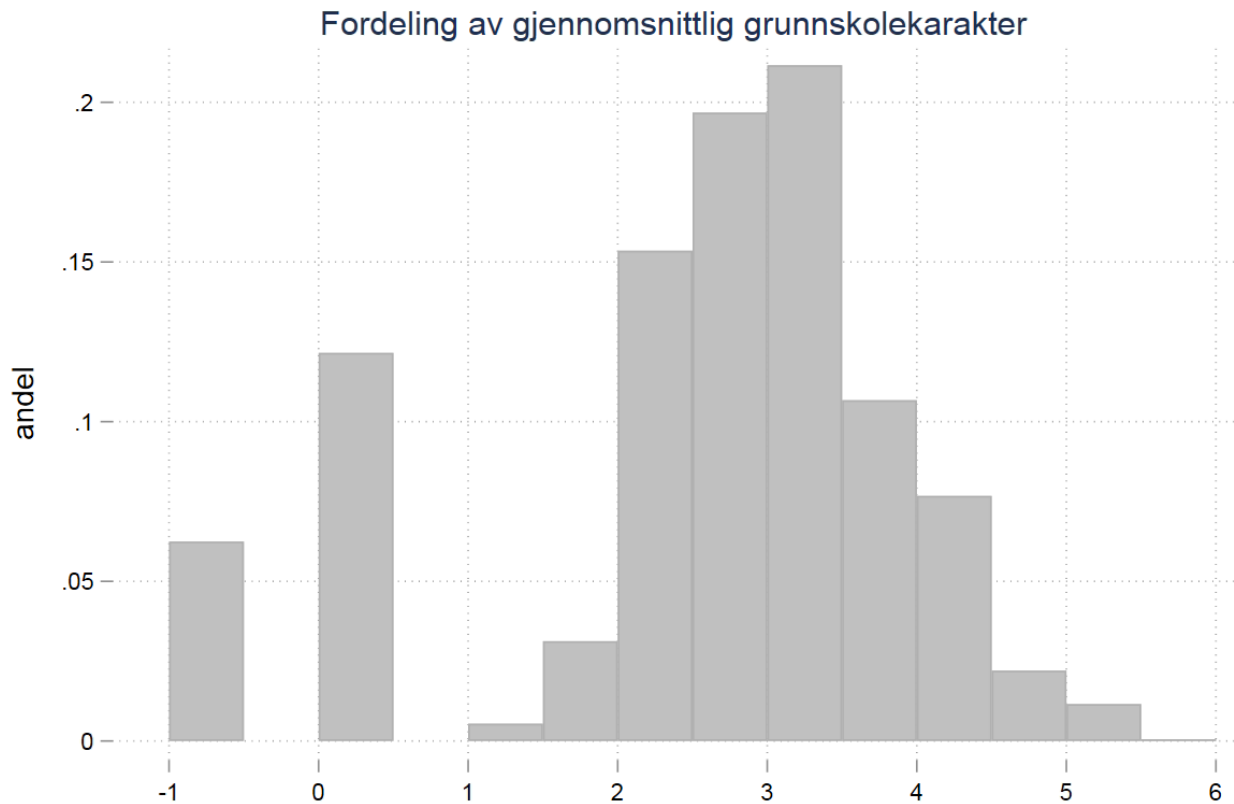

Figur A-8 Mottak av AAP eller uføretrygd etter alder og fødselsår.

Skolegang

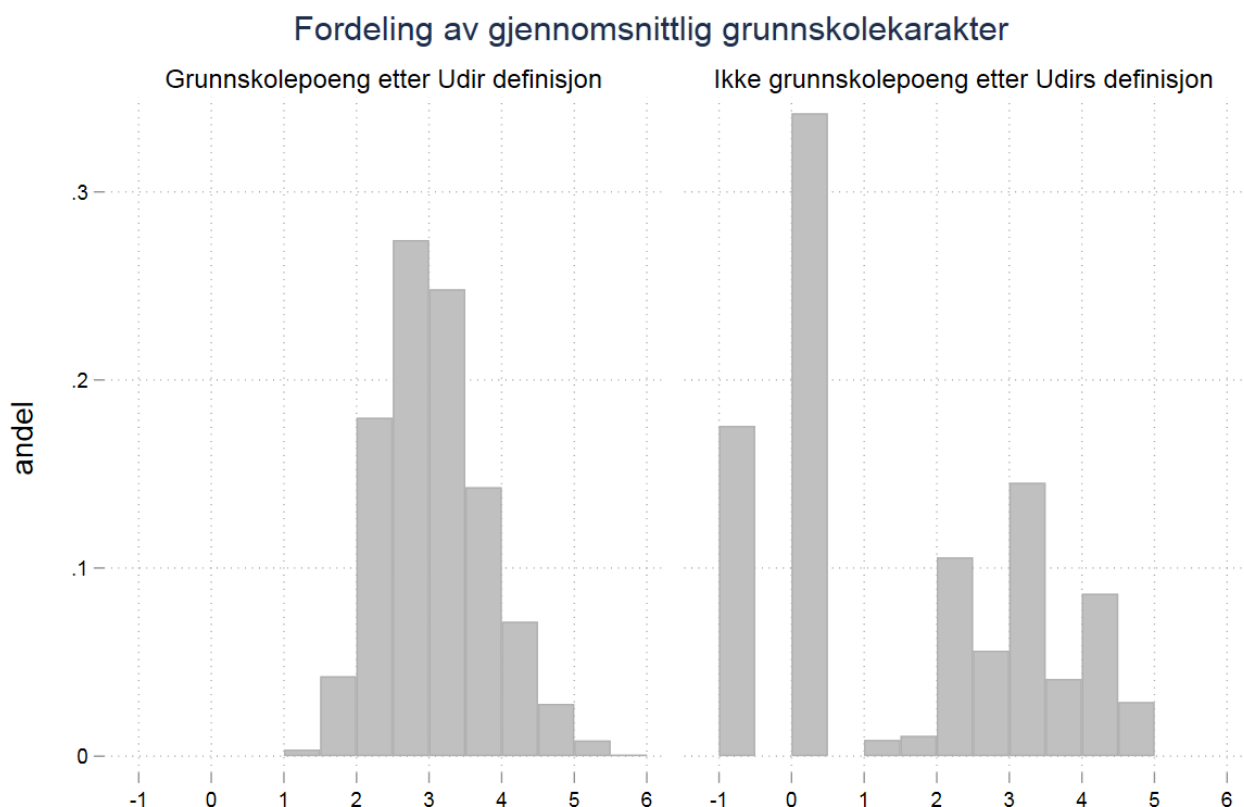
Grunnskolekarakterer

Fordeling av gjennomsnittskarakterer fra ungdomsskolen er vist under. Det er en god del variasjon i karakterfordelingen. «-1» betegner personer som ikke er registrert i Utdanningsdirektoratets registre. Det er uklart hva dette skyldes. «0» betegner personer som er registrert, men som mangler karakter i alle fag.

Figur A-9 Fordeling av gjennomsnittlig grunnskolekarakter for institusjonspopulasjonen.

I figuren inkluderer vi i gjennomsnittet også karakterene for ungdommer som mangler en eller flere karakterer. Det skiller seg noe fra hvordan Utdanningsdirektoratet (Udir) konstruerer grunnskolepoeng: "Grunnskolepoeng er et samlet mål for elevenes karakterer i fag ved avslutningen av 10. trinn, en sum av alle tallkarakterene i fagene (på en skala fra 1 til 6), både eksamen og standpunkt. Summen deles deretter på antall karakterer. Dette gjennomsnittet, med to desimaler, multipliseres med 10. Det beregnes ikke grunnskolepoeng for elever som mangler karakter i mer enn halvparten av fagene." For lettere å kunne sammenlikne mot Udirs statistikk for den som ønsker det, viser vi også fordelingen separat for personer med minst seks og færre enn seks tellende karakterer.

Figur A-10 Fordeling av gjennomsnittlig grunnskolepoeng for elever med minst seks og færre enn seks tellende karakterer.

Videregående skole: fullføring/dropout

Rundt 2/3 av beboere 16 år eller eldre er registrert som i gang med videregående skole. Imidlertid er fullføringsgraden lav. Det vanligste målet på fullføring av videregående skole for statistikkformål er hvorvidt man har fullført i løpet av det året man fyller 21. I våre data kan vi følge de fire fødselskullene 1994-1997 til de er minst 21 år i 2018. Av personer fra disse årskullene som bodde på barnevernsinstitusjon (31. desember) mens de var i alderen 14-18, er det 10 % som har fullført videregående skole innen 5 år. Fullføringsgraden for landet som helhet har i mange år ligget på rundt 70 %.

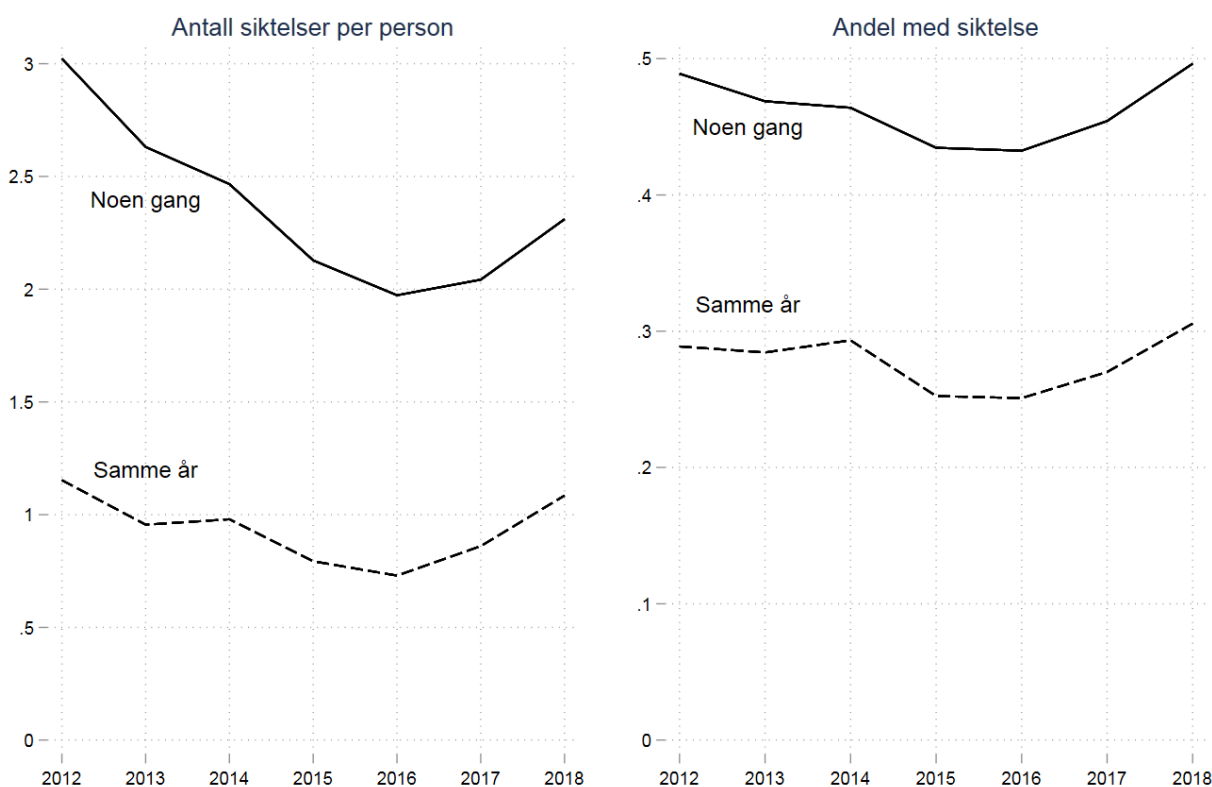
Registrert kriminalitet

Her ser vi på registrerte siktelser for etterforskede lovbrudd. For å få et vidt mål på kriminalitet, inkluderer vi alle typer avgjørelser fra politiet, dvs. både tiltale, forelegg, betinget påtaleunndatelse, overføring til konfliktråd og henleggelse pga. at siktede var under 15 år eller andre grunner. Personer under den kriminelle lavalder kan få status som siktet ved etterforskning av et lovbrudd, men de kan ikke straffes. Forholdet vil da ende som henlagt. For dokumentasjon av datagrunnlaget, se [SSBs dokumentasjon av statistikken om etterforskede lovbrudd](#).

Figuren under viser gjennomsnittlig antall siktelser (til venstre) og andel med siktelse (høyre) for alle ungdommer i alderen 13-18 registrert i institusjon i løpet av året for årene 2012-2018. Den heltrukne linjen er basert på siktelser som er tatt ut av politiet i observasjonsåret eller tidligere. Den stiplede linjen er basert på siktelser tatt ut det aktuelle året.

Gjennomsnittlig antall siktelser per person sank dramatisk i begynnelsen av perioden. Dette skyldes at det i begynnelsen var en del enkeltpersoner med mange registrerte siktelser. Etter hvert som disse ikke lenger er i institusjon, faller også gjennomsnittet. Mot slutten av perioden har antallet imidlertid begynt å øke igjen.

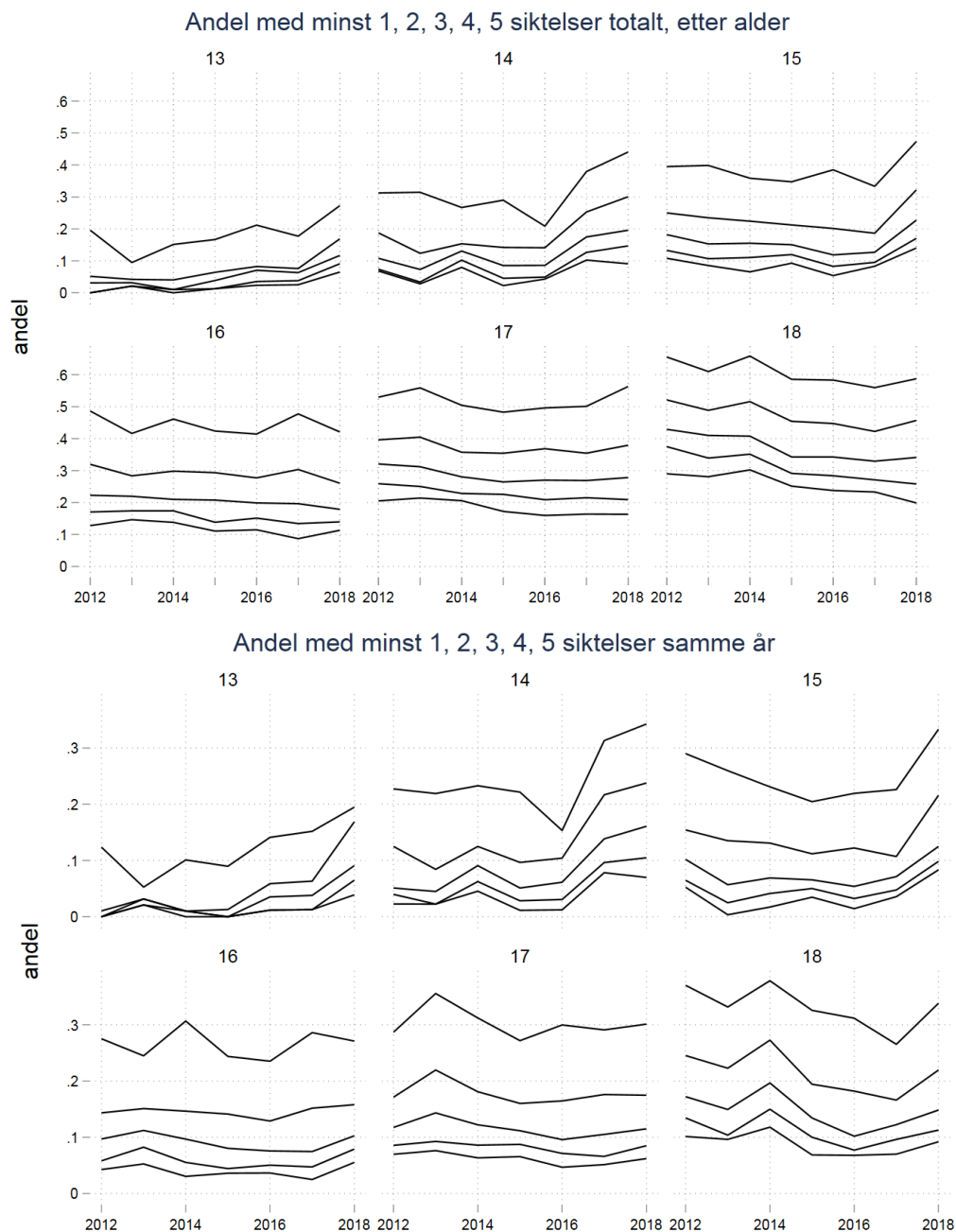
I panelet til høyre kan vi se at i begynnelsen av perioden hadde nesten 50 prosent blitt siktet minst én gang og i underkant av 30 prosent ble det hvert år. Begge disse andelene falt noe mot midten av 2010-tallet, men har så økt siden 2016.

Figur A-11 Gjennomsnittlig antall siktelser per person og andel med minst én siktelse for institusjonspopulasjonen 13-18 år.

For å undersøke denne utviklingen nærmere, viser vi under utviklingen per aldersgrupper. I tolkningen av disse tallene er det viktig å være klar over at mange av punktene i figurene vil være basert på ganske få observasjoner, så små, tilfeldige variasjoner kan gi store utslag. Øverste panel viser at andelen med minst én siktelse er lavest blant 13-åringene, og så svakt økende med alder. Andelen faller raskt når vi ser på høyere antall straffereaksjoner. Utviklingen i tid er veldig forskjellig for de ulike aldersgruppene. For de yngste, 13- og 14-åringene, er det en tydelig økning, for 15-, 16- og 17-åringene er utviklingen mer stabil, selv om andelen for 15-åringene økte tydelig helt mot slutten, mens andelen som er siktet blant 18-åringene har falt i hele perioden. Økningen fra 2016 vi så i forrige figur skyldes med andre ord de yngste aldersgruppene.

Nederste panel viser utviklingen i tid for siktelse tatt ut i observasjonsåret, dvs. det året der personen er observert i institusjon. Her er nivået lavere ettersom tidligere siktelse ikke er med, men utviklingen i tid gir samme bilde.

Figur A-12 Andel med minst 1, 2, 3, 4, og 5 straffereaksjoner (øverst) og andel med straffereaksjon for kriminalitet av fire typer grovhet (nederst) for institusjonspopulasjonen etter alder.

For sakene som ender med en strafferettslig avgjørelse, gir tabellen under en detaljert oversikt over typer av straffereaksjoner. For at det skal være så mange observasjoner som mulig bak tallene, inkluderer vi her alle registrerte straffereaksjoner for lovbrudd for personer i alderen 15-18 for alle personer som har vært registrert med et institusjonsopphold i løpet av perioden 2012-2018. Dette utvalget av reaksjoner består av totalt 3031 registrerte reaksjoner fordelt på 1898 personer og vil da

være kriminalitet begått delvis før og mens at vedkommende bodde på institusjon. Vi presenterer statistikk om disse reaksjonenes grovhet, lovbruddsgruppe og reaksjonstype.

De fire grovhetskategoriene er definert etter vanligste strafferamme: 1 år eller mindre, mer enn 1 år og mindre enn 3 år, 3 år eller mer opp til 10 år, 10 år eller mer. De fleste faller inn under laveste eller nest laveste kategori.

Av personvern hensyn har vi bare fem kategorier av lovbrudd i våre data: 1) Eiendomstyveri og annet vinningslovbrudd, 2) Eiendomsskade, vold og mishandling, seksuallovbrudd 3) Rusmiddellovbrudd, 4) Trafikkovertrедelse, 5) Ordens- og integritetskrenkelse og annet lovbrudd. De fleste lovbruddene hører til de tre første kategoriene, med hovedvekt på rusmiddellovbrudd.

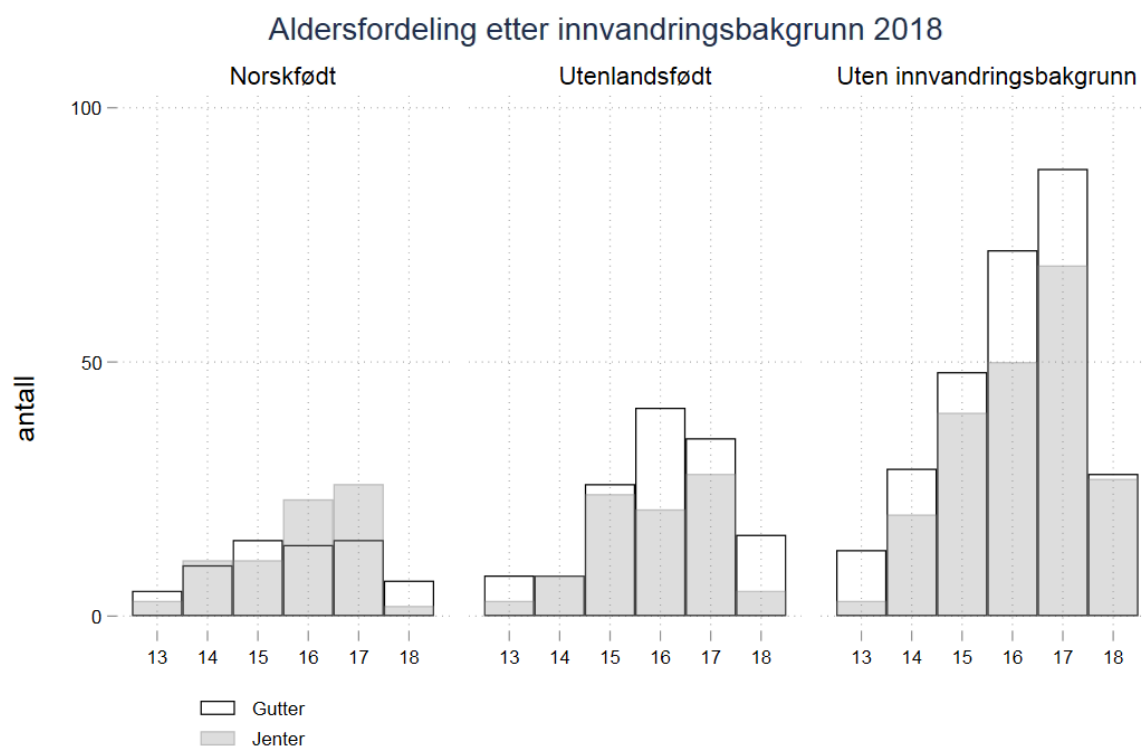
Vi skiller mellom åtte ulike reaksjoner. Først de tre typene reaksjoner ilagt av påtalemyndigheten: forenklet forelegg (på bot, kun for mindre alvorlige trafikk- og tollovrbrudd), forelegg (på bot) og betinget påtaleunndlatelse. I tillegg kommer de fem hovedtypene av reaksjoner idømt av domstolen: bot, samfunnsstraff, betinget fengsel, ubetinget fengsel og særreaksjon eller annen type reaksjon. Det er få strenge reaksjoner i materialet, 4/5 av alle reaksjoner er betinget påtaleunndlatelse eller forelegg.

Tabell A-2 Straffereaksjoner for institusjonspopulasjonen 2012-2018.

	andel	antall
Straffereaksjoner	1,00	3031
Grovhet/strafferamme		
1 år eller mindre	0,60	1832
mer enn 1 år, mindre enn 3 år	0,18	543
3 år eller mer opp til 10 år	0,21	629
10 år eller mer	0,01	27
Lovbruddsgruppe		
Eiendomstyveri og annet vinningslovbrudd	0,22	656
Eiendomsskade, vold og mishandling, seksuallovbrudd	0,26	782
Rusmiddellovbrudd	0,38	1164
Trafikkovertrедelse	0,08	253
Ordens- og integritetskrenkelse og annet lovbrudd	0,06	176
Reaksjoner		
Betinget påtaleunndlatelse	0,43	1294
Forenklet forelegg	0,01	31
Forelegg	0,35	1063
Bot ved dom	0,00	12
Samfunnsstraff	0,07	219
Betinget fengsel	0,11	332
Ubetinget fengsel	0,01	42
Særreaksjon eller annen type reaksjon	0,01	38

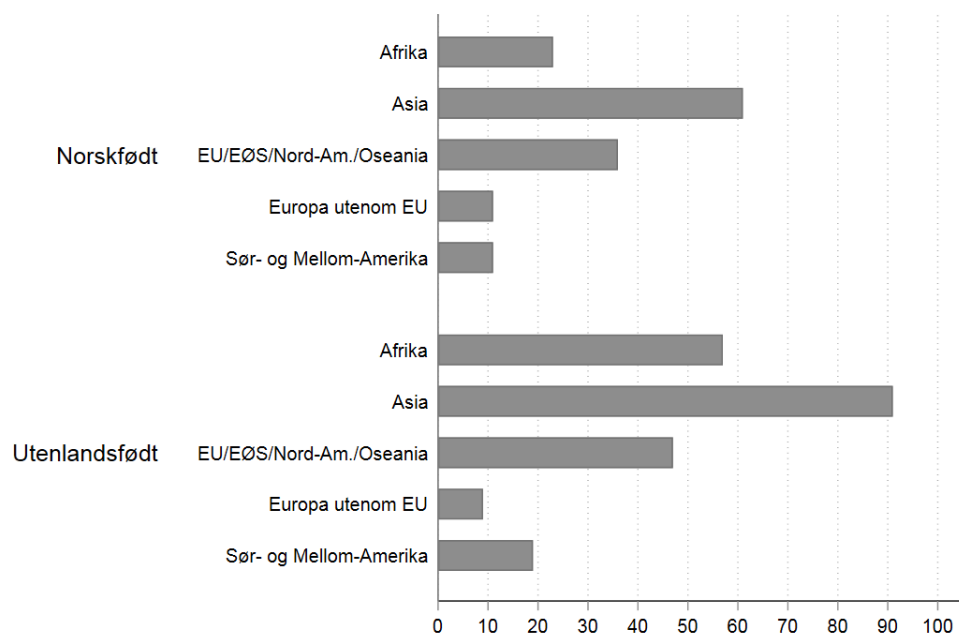
Innvandringsbakgrunn

I denne delen konsentrerer vi oss om institusjonspopulasjonen i 2018, som er den siste fullstendige årgangen. Vi benytter en bred definisjon av innvandringsbakgrunn: At man har minst én forelder som ikke er født i Norge. Aldersfordelingen for ungdommer med innvandrerbakgrunn skiller seg en del fra hverandre. Blant norskfødte, helt til venstre i figuren, er jenter i 16-17-årsalderen overrepresentert, mens det er motsatt for utenlandsfødte. Fordelingen for utenlandsfødte ligner faktisk mer på fordelingen for ungdommer med to norskfødte foreldre, som er vist helt til høyre som referanse, enn på fordelingen for norskfødte med innvandringsbakgrunn.

Figur A-13 Aldersfordeling for institusjonspopulasjonen 2018 etter innvandringsbakgrunn.

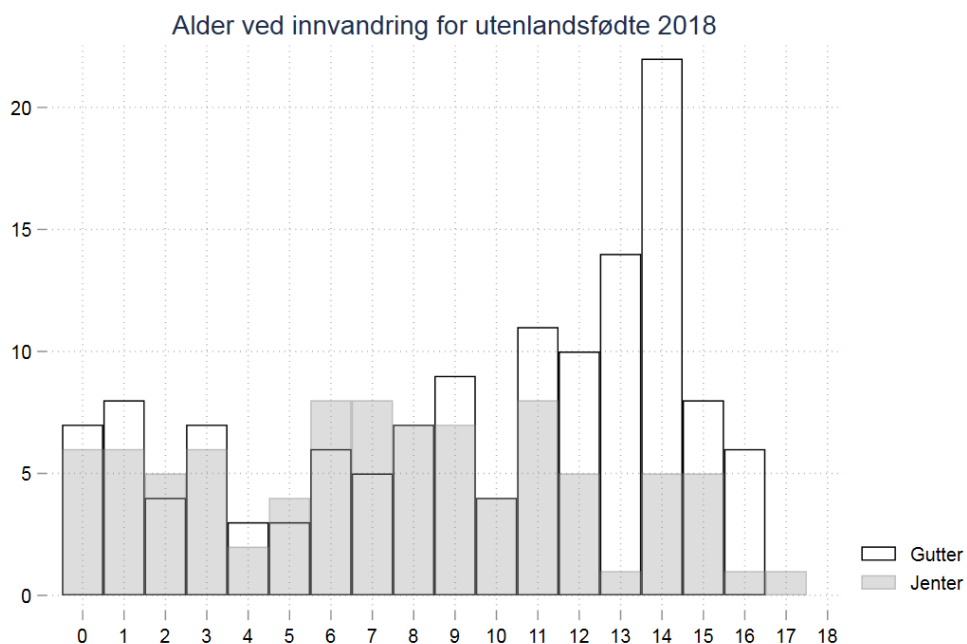
Figuren under viser at de fleste av disse ungdommene har bakgrunn fra Asia, men det er også mange med bakgrunn fra Afrika og EU. Bakgrunn etter verdensdel er ganske likt fordelt mellom norsk- og utenlandsfødte. Overrepresentasjonen når det gjelder gutter kommer fra ungdommer med bakgrunn fra Asia og til en viss grad Afrika.

Figur A-14 Verdensdelbakgrunn for personer med minst én utlandsfødt forelder, 2018.

Blant utenlandsfødte har noe over halvparten familie som innvandringsgrunn, mens drøyt 40 % har flukt. 1/3 av flyktningene er enslige, mindreårige asylsøkere. Blant gruppen med familie som innvandringsgrunn er det også rundt 1/3 som har flyktningbakgrunn gjennom at familiegjenforeningen er med en flyktning.

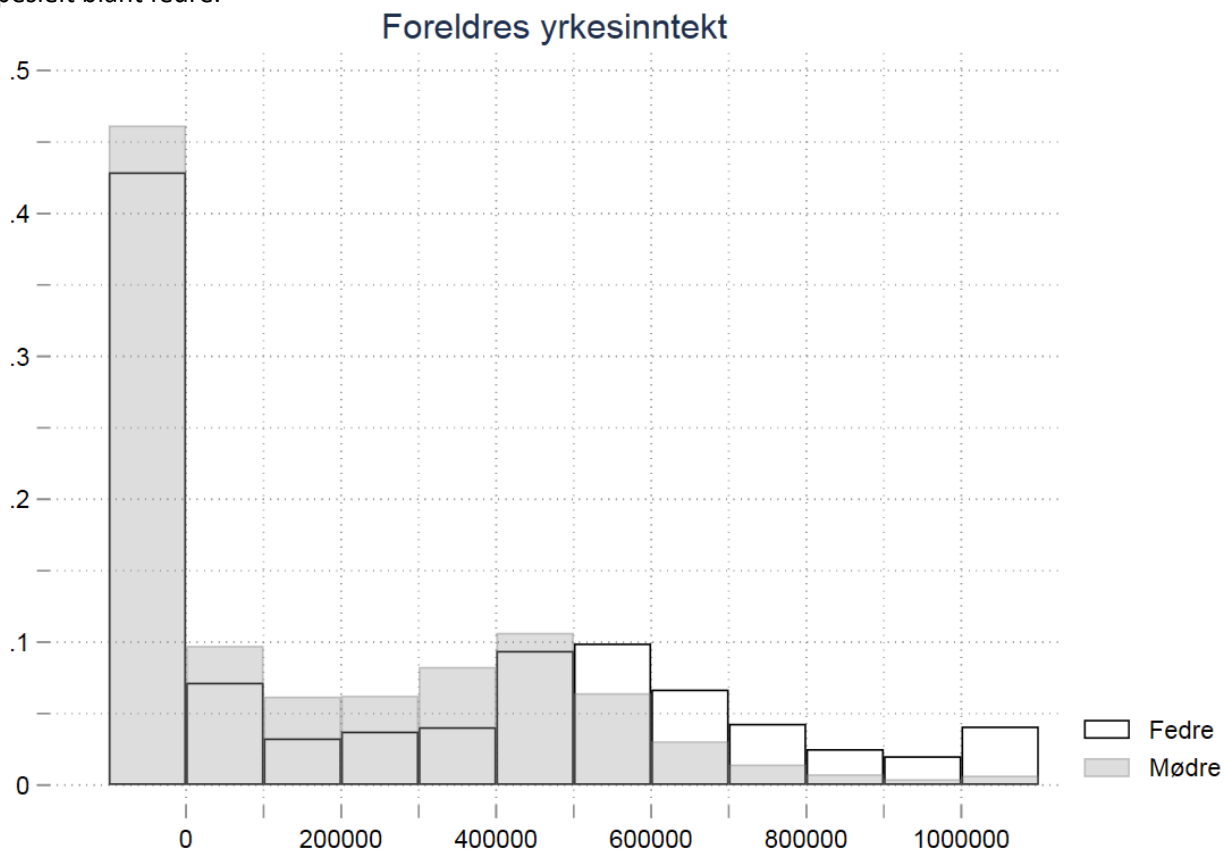
Figuren under viser alder ved innvandring for utenlandsfødte i 2018. Rundt halvparten av overrepresentasjonen av gutter som innvandret i alderen 12-16 kan tilskrives gutter fra Afghanistan som innvandret fra 2009 og framover.

Figur A-15 Alder ved innvandring for utenlandsfødte, 2018.

Familiebakgrunn

Nærmere halvparten av foreldrene til ungdommer i utvalget er registrert uten yrkesinntekt. ¼ av ungdommene har to foreldre uten inntekt. Figuren under viser hvordan inntektene til mødre og fedre fordeler seg. Den høye søylen helt til venstre er foreldre uten med yrkesinntekt lik 0. Videre vises andelen foreldre med yrkesinntekt i intervaller på 100 000 kroner for foreldre som har yrkesinntekt større enn 0. De fleste har lave til middels inntekter, men det er også en del med inntekter over 500 000, spesielt blant fedre.

Figur A-16 Fordeling av foreldres yrkesinntekt. Andel per intervall på 100 000 kroner.

Note: Inntekter målt i 2020-kroner.

Rundt 40 % av både mødre og fedre har fullført utdanning på videregående skole eller høyere.

For personer med foreldre i data, hadde noe over 50 % av fedre og i underkant av 30 % av mødre minst én straffereaksjon (utenom trafikk) ved barnets første registrering i alderen 13-18.

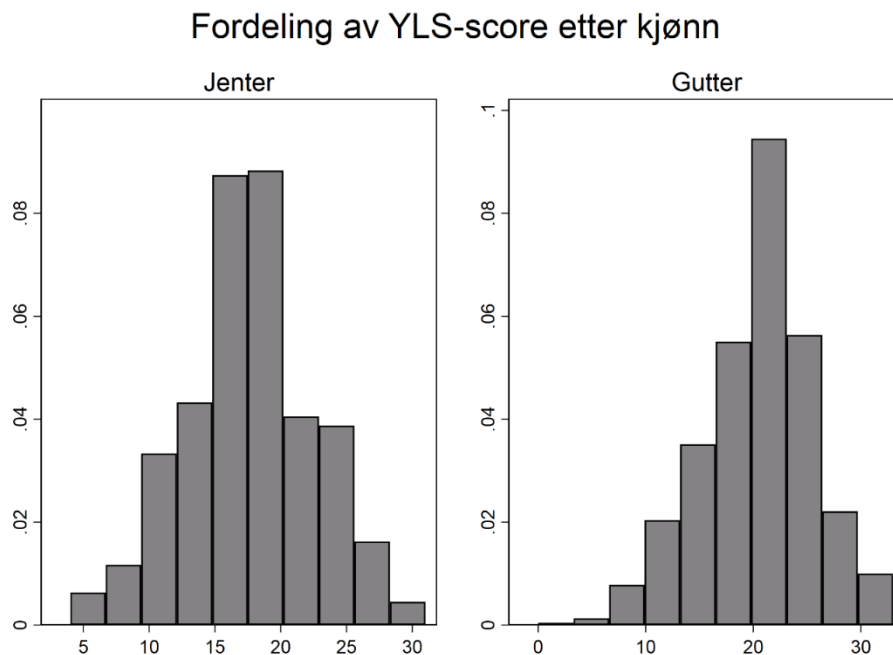
Tabell A-3 Familekjennetegn for personer med minst én registrert forelder, ungdommer i alderen 13-18 i barnevernsinstitusjon i perioden 2013-2018.

	I institusjon 31.12.				I institusjon ellers i året			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
	2013- 18	2013- 14	2015- 16	2017- 18	2013- 18	2013- 14	2015- 16	2017- 18
Mor								
Alder	43,0	43,0	42,9	43,0	43,6	43,2	43,5	44,0
VGS høyeste utd.	0,24	0,24	0,24	0,24	0,25	0,24	0,26	0,24
Universitet/høyskole	0,15	0,14	0,16	0,16	0,17	0,16	0,17	0,19
Yrkesinntekt, 1000 kr.	178	173	178	184	199	200	198	200
Yrkesinntekt = 0	0,48	0,49	0,48	0,48	0,44	0,43	0,43	0,44
Har straffereaksjon	0,51	0,50	0,50	0,52	0,48	0,47	0,48	0,49
Har straffereaksjon, u/trafikk	0,28	0,26	0,29	0,29	0,24	0,22	0,23	0,26
Mottar AAP	0,22	0,25	0,22	0,17	0,21	0,23	0,20	0,18
Mottar uføretrygd	0,23	0,22	0,22	0,25	0,19	0,18	0,18	0,20
Mottar AAP el. ufør.	0,41	0,44	0,41	0,39	0,37	0,39	0,36	0,36
Mottar sosialhjelp	0,27	0,29	0,27	0,27	0,27	0,27	0,27	0,26
Mottar AAP/ufør/sos.hj.	0,57	0,59	0,57	0,54	0,53	0,54	0,51	0,52
Gift	0,04	0,02	0,04	0,05	0,05	0,03	0,05	0,06
Død	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,02
Far								
Alder	47,5	47,3	47,7	47,6	47,9	47,5	48,0	48,4
VGS høyeste utd.	0,29	0,30	0,27	0,28	0,3	0,29	0,32	0,29
Universitet/høyskole	0,12	0,11	0,13	0,12	0,14	0,14	0,15	0,14
Yrkesinntekt, 1000 kr.	269	277	262	268	303	310	302	294
Yrkesinntekt = 0	0,44	0,43	0,46	0,44	0,40	0,39	0,40	0,42
Har straffereaksjon	0,83	0,82	0,84	0,83	0,82	0,81	0,8	0,84
Har straffereaksjon, u/trafikk	0,55	0,52	0,53	0,53	0,52	0,51	0,53	0,51
Mottar AAP	0,13	0,14	0,13	0,11	0,12	0,14	0,12	0,12
Mottar uføretrygd	0,22	0,21	0,21	0,23	0,19	0,18	0,18	0,20
Mottar AAP el. ufør.	0,33	0,33	0,32	0,32	0,29	0,3	0,29	0,29
Mottar sosialhjelp	0,19	0,21	0,19	0,17	0,18	0,18	0,18	0,18
Mottar AAP/ufør/sos.hj.	0,43	0,45	0,43	0,42	0,40	0,40	0,40	0,40
Gift	0,03	0,03	0,03	0,04	0,04	0,02	0,05	0,06
Død	0,06	0,07	0,07	0,06	0,06	0,06	0,07	0,06
Begge foreldre 0 i inntekt	0,26	0,25	0,28	0,26	0,22	0,21	0,23	0,24
Begge foreldre mottar AAP/ufør	0,17	0,18	0,17	0,17	0,15	0,15	0,14	0,14
Antall søsken	2,69	2,69	2,71	2,68	2,69	2,77	2,71	2,59
Har søsken med straffereaksjon	0,13	0,14	0,14	0,1	0,13	0,15	0,13	0,11
N	5554	1922	1799	1833	4696	1791	1451	1454

YLS

Vi vil nå se på hvordan barn og unge i institusjon skårer på YLS-skalaen. YLS/CMI står for Youth Level of Service - Case Management Inventory. YLS er et standardisert kartleggingsverktøy som brukes til å forebygge og håndtere ungdomskriminalitet. Verktøyet måler åtte overordnede kategorier: Lovbrudd, familieforhold/oppdragelse, utdanning, relasjoner til omgangskrets, rusmisbruk, fritid, adferd og holdninger. Hvert av områdene inneholder flere spørsmål hvor det scores "1" (risiko til stede) eller "0" (ikke risiko). I alt er der i de åtte kategoriene 42 spørsmål, og de fordeler seg med henholdsvis syv spørsmål i kategoriene Utdanning og Atferd, seks i Familie, fem i Holdninger, Lovbrudd og Rus, fire i Venner og tre i Fritid. En høy score medfører høy risiko.

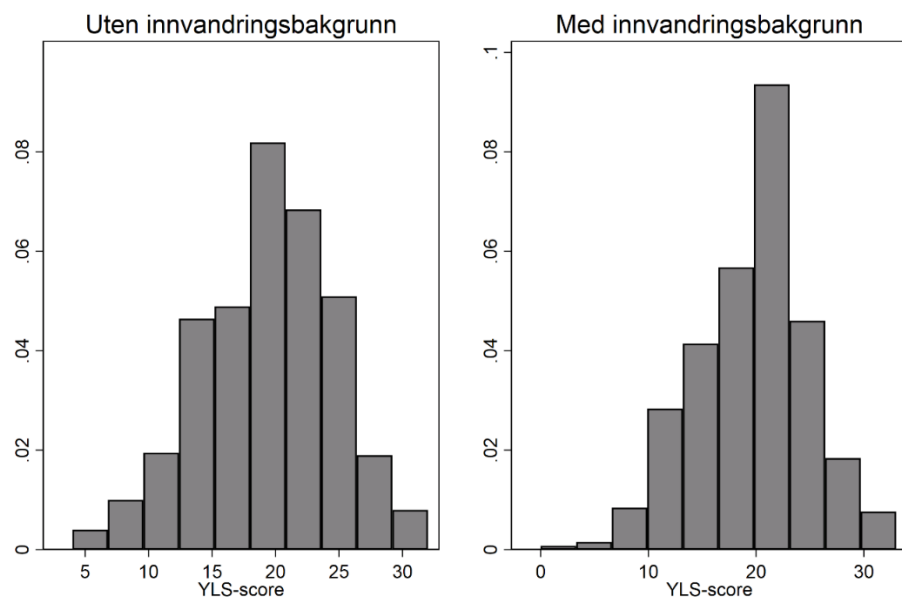
YLS-kartlegging er registrert i data fra 2013, og med en hovedvekt på årene fra 2014. Figurene nedenfor er basert på den unges første kartlegging. Utvalget her er alle som har vært i institusjon gjennom 2013-2018 som vi får en match med i yls-dataene. Det endelige datasettet inneholder 1110 observasjoner. Vi slår sammen årene med data, da det er såpass få observasjoner per år at det blir vanskelig å identifisere meningsfulle forskjeller. Vi benytter det samlede målet for risiko i figurene, og rapporterer først resultater etter kjønn. Vi ser at jenter generelt har en noe lavere score, med flest som ligger mellom 15 og 20. For guttene ser vi at tilsvarende tyngdepunkt ligger mellom 20 og 25.

Figur A-17 Fordeling av YLS-score etter kjønn.

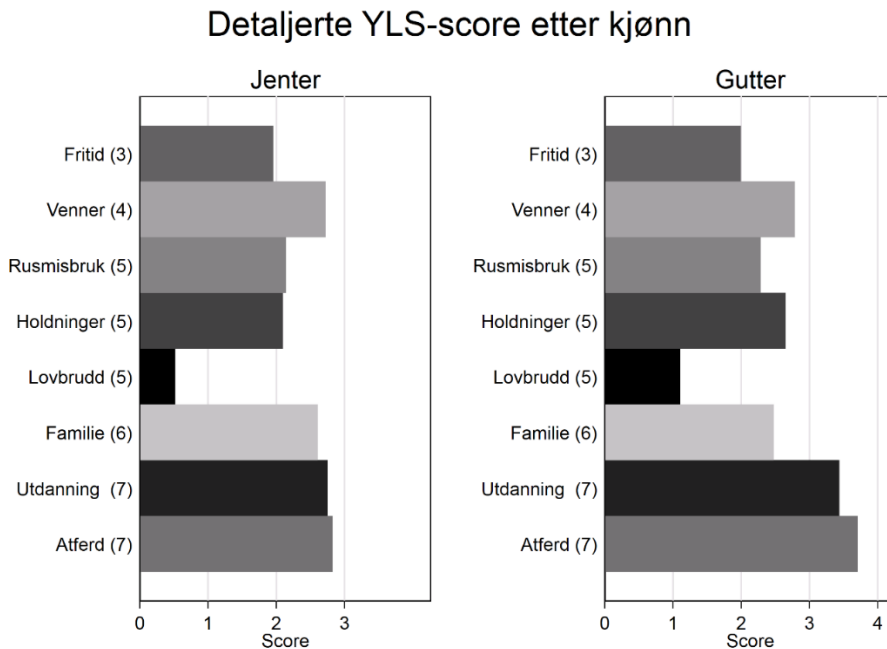
Vi går videre til å se på om YLS-score varierer etter innvandringsbakgrunn. I figuren under rapporterer vi unge uten innvandringsbakgrunn i første kolonne og unge med i andre. Vi definerer unge med innvandringsbakgrunn som individer som enten har innvandret selv, er født i Norge av to utenlandsfødte foreldre eller har en forelder som er utenlandsfødt. I følge figuren under ser vi ingen store forskjeller etter bakgrunn, men det er en noe høyere andel blant dem med innvandringsbakgrunn som har score mellom 20 og 25.

Fordeling av YLS-score etter innvandringsbakgrunn

Figur A-18 Fordeling av YLS-score etter innvandringsbakgrunn.

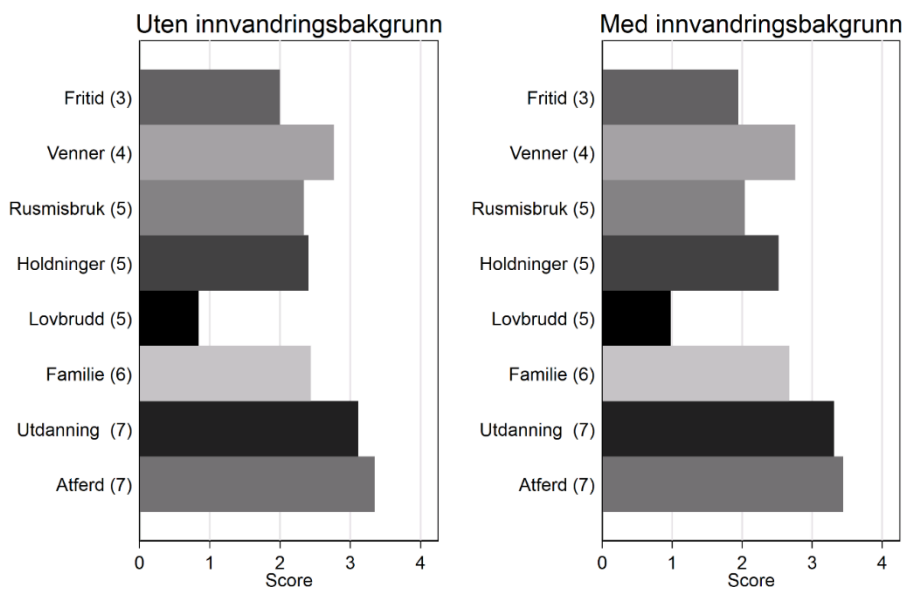
Som presentert over, består YLS-kartleggingen av åtte ulike komponenter. Tilslutt skal vi se litt på fordelingen av de ulike komponentene. Denne analysen har vi også gjort separat for kjønn og innvandringsbakgrunn. Figurene viser gjennomsnittsscore på x-aksen. Gjennomsnittsscoren fra de ulike kategoriene plottes horisontalt. Tallene i parentes på y-aksen er antall spørsmål i hver kategori, og tilsvarer dermed den høyeste verdien man kan få per kategori. I figur 19 under ser vi at den høyere scoren guttene i snitt har, hovedsakelig er drevet av en høyere score i underkategoriene utdanning, adferd og lovbrudd, og i noen grad i holdninger. For de øvrige underkategoriene er det små kjønnsforskjeller.

Figur A-19 Detaljerte YLS-score etter kjønn.

I neste figur ser vi på de samme underkategoriene, men nå etter innvandringsbakgrunn. Her ser vi at forskjellene mellom gjennomsnittsscore i de ulike underkategoriene er små. Det er en tendens til noe høyere score på rusmisbruk blant dem uten innvandringsbakgrunn, mens det er en litt høyere score på adferd og familie blant dem med.

Detaljerte YLS-score etter innvandringsbakgrunn

Figur A-20 Detaljerte YLS-score etter innvandringsbakgrunn.

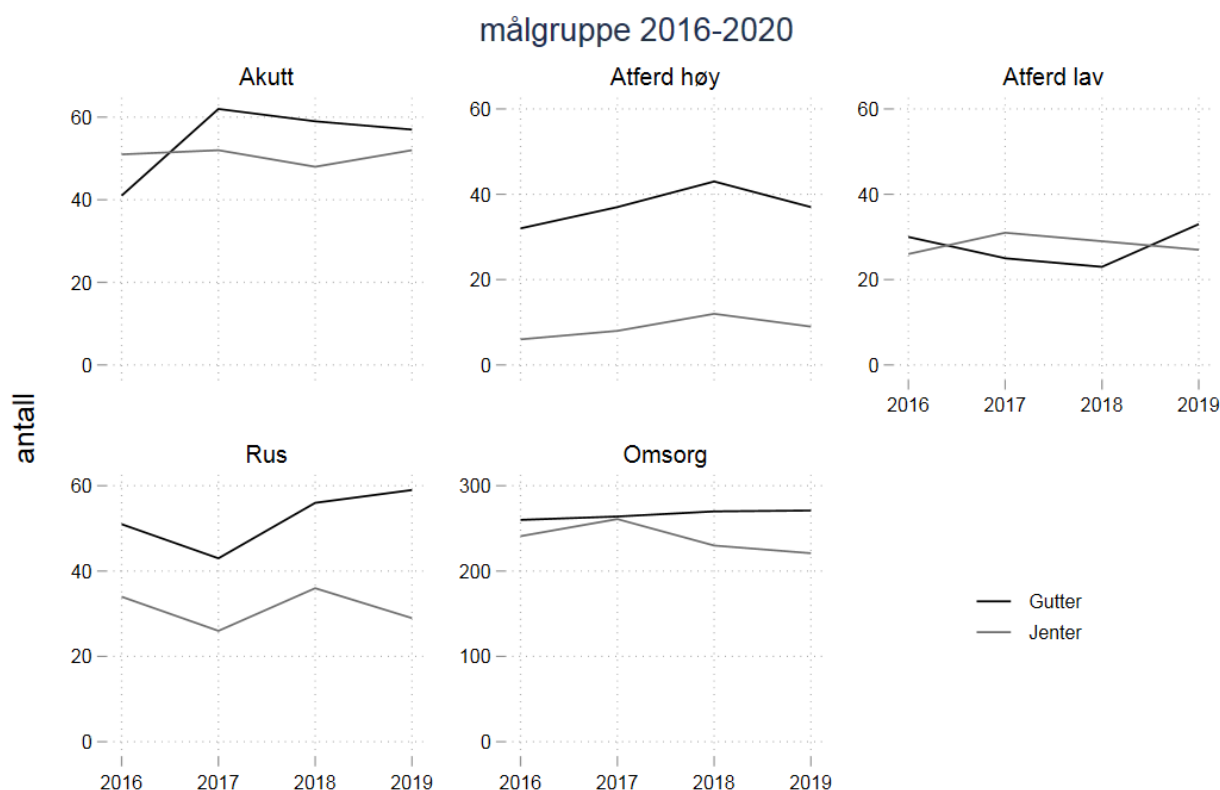
2- Komparativ analyse av ulike målgrupper

I denne delen bruker vi bare data fra Birk, dvs. at Oslo ikke er med. Grunnen til det er at vi for Oslo ikke har tilgjengelig informasjon om målgrupper eller plasseringshjemler som er sammenliknbare med resten av landet. Fra Birk har vi også detaljert hjemmel, mens tilsvarende ikke er registrert i de kommunale barnevernsdataene, som informasjonen om Oslo bygger på. For hjemmel bruker vi data fra og med 2016 til og med 27. juni 2020. Når vi ser på hjemmel, bruker vi data fra og med 2013.

Her har vi sett alle registrerte institusjonstiltak i perioden 2015-2020 under ett. Det vil si at samme person kan telle flere ganger. Dette er for å få med alle målgrupperegistreringer og hjemler, siden samme person kan ha flere ulike registreringer på dette.

Kjennetegn ved de ulike målgruppene

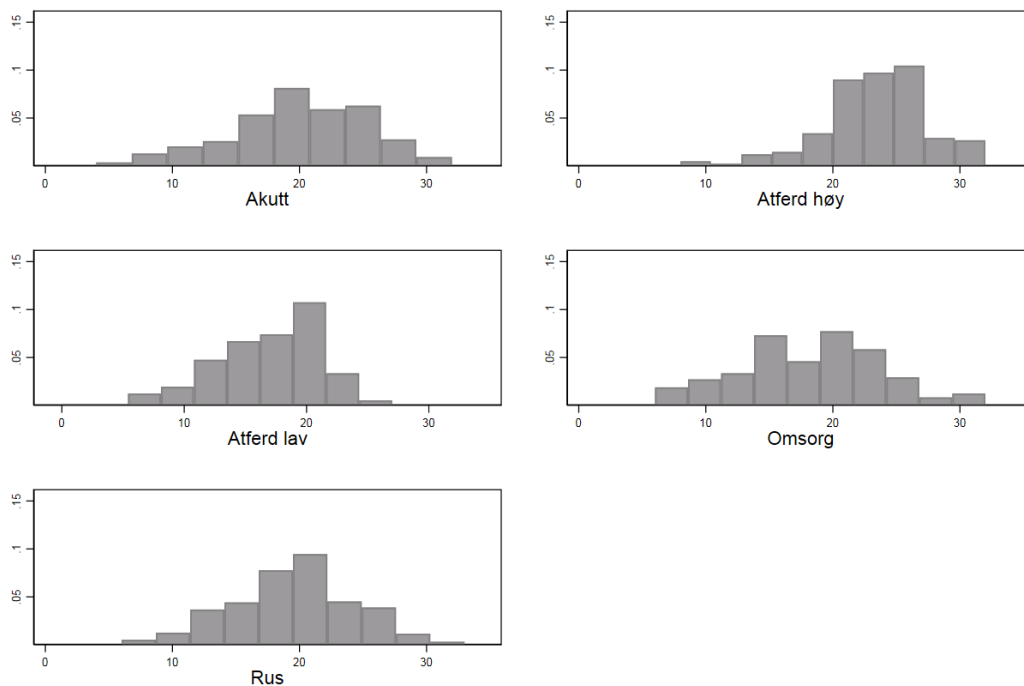
Ved plassering i institusjon gjøres det en vurdering av hva som er ungdommens målgruppe. Hensikten er å finne passende type institusjon, både for den enkelte som skal plasseres og for andre beboere. Klassifikasjonen målgruppe er ifølge Bufdir enhetlig for hele landet fra 2016. Omsorg er den klart mest brukte målgruppen i samtlige år. Antall personer i de ulike målgruppene har vært ganske stabilt i denne perioden. Målgruppen «Atferd høy» består nesten utelukkende av gutter. Gutter er også sterkt overrepresentert i målgruppen «Rus».

Figur A-21 Antall ungdommer fordelt på målgruppe i perioden 2016-2019. Utenom Oslo.

I neste figur ser vi på om YLS-scoren varierer etter hvilken målgruppen den unge tilhører. Som det fremgår av figuren under, er det stor spredning i YLS-scoren i alle målgrupper. Selv om YLS ikke er et verktøy for kartlegge atferdsvansker på kartleggingstidspunktet, er det ikke overraskende at Atferd høy, som er vurdert å ha høy risiko for å utvikle varige atferdsvansker, skiller seg ut med jevnt over mye høyere YLS-scorer enn i de andre målgruppene. Der ser vi at de aller fleste har en score over 20, og mange også ligger mellom 25 og 30. I de øvrige målgruppene er det svært få som har en score over 25. Mellom de andre gruppene er det svært stort overlapp i fordelingen.

Fordeling av YLS-score etter målgruppe

Figur A-22 Fordeling av YLS-score etter målgruppe.

Tabell 1 og 2 gir en oversikt over kjennetegn fordelt på målgruppe. For å visualisere noen av forskjellene i individkjennetegn, viser vi i Figur 3 forskjeller mellom gruppene direkte. Vi ser nivået for Atferd lav, Atferd høy, Rus relativt til Omsorg. Det vil si at vi for Atferd lav, Atferd høy og Rus har trukket fra gjennomsnittet for Omsorg. En negativ verdi betyr da lavere enn nivået for Omsorg, mens en positiv betyr høyere. Det første som står ut er at kvinneandelen i Atferd høy er lavest av alle, noe vi også så i Figur 1. Atferd høy skiller seg også særlig ut med de laveste uføreandelene og høyeste andel med en straffereaksjon, men de laveste karakterene. Når det gjelder karakterer og straffereaksjon går Atferd lav i samme retning som Atferd høy. Atferd lav tenderer til å gå i samme retning som Atferd høy, men med mindre ekstreme utslag. Rus skiller seg ut med relativt lav innvandrerandel, flere besøk hos fastlege, men klart færrest hos BUP.

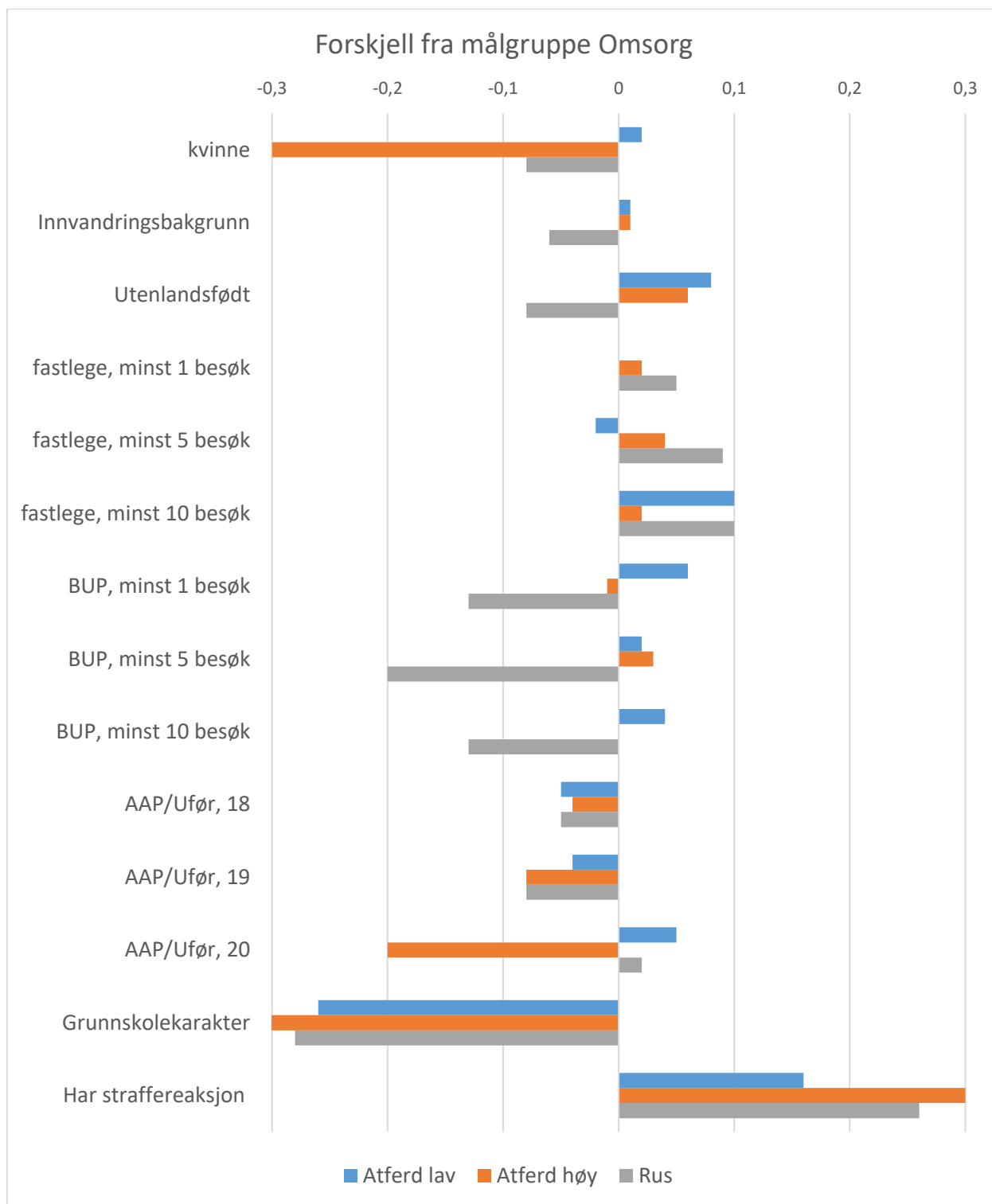
Til tross for enkelte forskjeller er det overordnede bildet at det er svært stort overlapp mellom gruppene.

Tabell A-4 Individkjenntegn for personer med registrert målgruppe. 2016-2018.

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
	alle	Akutt	Atferd lav	Atferd høy	Omsorg	Rus
kvinne	0,48	0,51	0,51	0,19	0,49	0,41
alder	16,2	15,7	16,6	16,4	16,2	17,2
oppholdsdøgn	274	51	249	228	410	221
Innvandringsbakgrunn	0,40	0,46	0,40	0,40	0,39	0,33
Utenlandsfødt	0,27	0,33	0,33	0,31	0,25	0,17
fastlege, minst 1 besøk	0,90	0,89	0,90	0,92	0,90	0,95
fastlege, minst 5 besøk	0,6	0,55	0,59	0,65	0,61	0,70
fastlege, minst 10 besøk	0,31	0,25	0,41	0,33	0,31	0,41
BUP, minst 1 besøk	0,67	0,63	0,76	0,69	0,70	0,57
BUP, minst 5 besøk	0,54	0,51	0,59	0,6	0,57	0,37
BUP, minst 10 besøk	0,44	0,41	0,50	0,46	0,46	0,33
AAP/Ufør, 18	0,09	0,04	0,06	0,07	0,11	0,06
AAP/Ufør, 19	0,21	0,15	0,21	0,17	0,25	0,17
AAP/Ufør, 20	0,30	0,32	0,36	0,11	0,31	0,33
Grunnskolekarakter	3,11	3,15	2,93	2,88	3,19	2,91
Antall karakterer, grunnsk.	7,58	8,81	6,65	6,01	7,15	8,25
Straffereaksjon noen gang	0,17	0,28	0,26	0,40	0,10	0,36
N	4235	1171	282	213	2186	383

Tabell A-5 Familekjennetegn for personer med registrert målgruppe. 2016-2018.

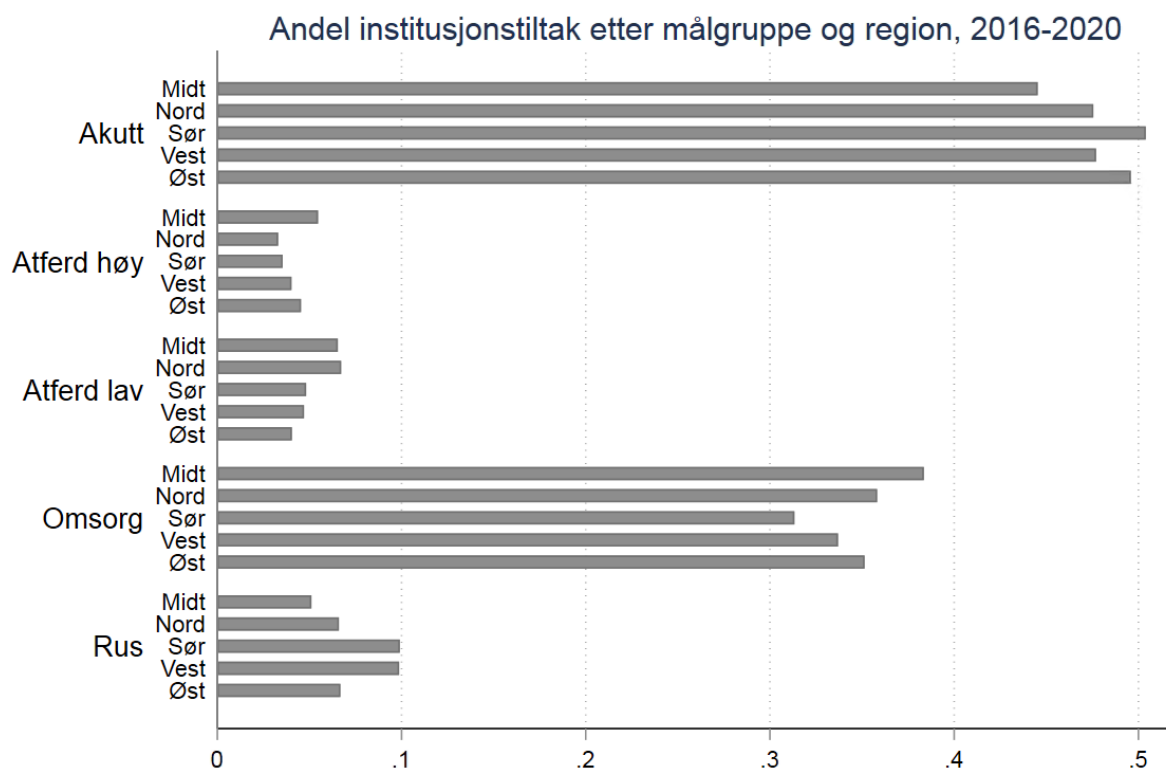
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
	alle	Akutt	Atferd lav	Atferd høy	Omsorg	Rus
Mor						
Alder	43,3	42,8	42,8	42,6	43,6	43,7
VGS høyeste utd.	0,25	0,23	0,27	0,25	0,24	0,36
Universitet/høyskole	0,17	0,22	0,17	0,12	0,15	0,17
Yrkesinntekt	192 012	213 456	230 686	197 212	161 984	267 005
Yrkesinntekt = 0	0,46	0,43	0,36	0,44	0,50	0,34
Har straffereaksjon	0,52	0,48	0,52	0,53	0,53	0,61
Har straffereaksjon u/trafikk	0,27	0,21	0,24	0,29	0,30	0,31
Mottar AAP	0,19	0,16	0,20	0,18	0,21	0,15
Mottar uføretrygd	0,23	0,17	0,17	0,19	0,27	0,24
Mottar AAP el. ufør.	0,39	0,31	0,34	0,36	0,45	0,37
Mottar sosialhjelp	0,25	0,24	0,27	0,23	0,28	0,18
Mottar AAP/ufør/sos.hj.	0,53	0,47	0,52	0,50	0,59	0,45
Gift	0,05	0,09	0,06	0,07	0,03	0,02
Død	0,03	0,03	0	0,05	0,03	0,02
Far						
Alder	47,6	47,1	47,2	46,8	48,2	46,7
VGS høyeste utd.	0,31	0,31	0,33	0,33	0,30	0,31
Universitet/høyskole	0,12	0,16	0,13	0,11	0,11	0,12
Yrkesinntekt	287 337	320 467	340 832	233 160	260 900	328 530
Yrkesinntekt = 0	0,42	0,38	0,34	0,50	0,45	0,39
Har straffereaksjon	0,84	0,82	0,86	0,84	0,85	0,90
Har straffereaksjon u/trafikk	0,55	0,48	0,48	0,55	0,58	0,59
Mottar AAP	0,12	0,11	0,10	0,17	0,11	0,15
Mottar uføretrygd	0,21	0,18	0,18	0,25	0,24	0,17
Mottar AAP el. ufør.	0,31	0,27	0,27	0,39	0,33	0,30
Mottar sosialhjelp	0,17	0,20	0,11	0,17	0,17	0,15
Mottar AAP/ufør/sos.hj.	0,41	0,39	0,33	0,47	0,42	0,37
Gift	0,04	0,07	0,05	0,07	0,03	0,02
Død	0,07	0,04	0,05	0,07	0,08	0,07
Begge foreldre 0 i inntekt	0,24	0,21	0,20	0,28	0,27	0,18
Begge foreldre mottar AAP/ufør	0,16	0,13	0,12	0,18	0,19	0,14
Antall søsken	2,64	2,54	2,32	2,52	2,77	2,48
Har søsken med straffereaksjon	0,14	0,12	0,13	0,17	0,14	0,15
N	4235	1171	282	213	2186	383

Figur A-23 Forskjell i individkjenning mellom målgrupper, forskjell fra målgruppe «Omsorg».

Regionale og kommunale forskjeller i målgruppe

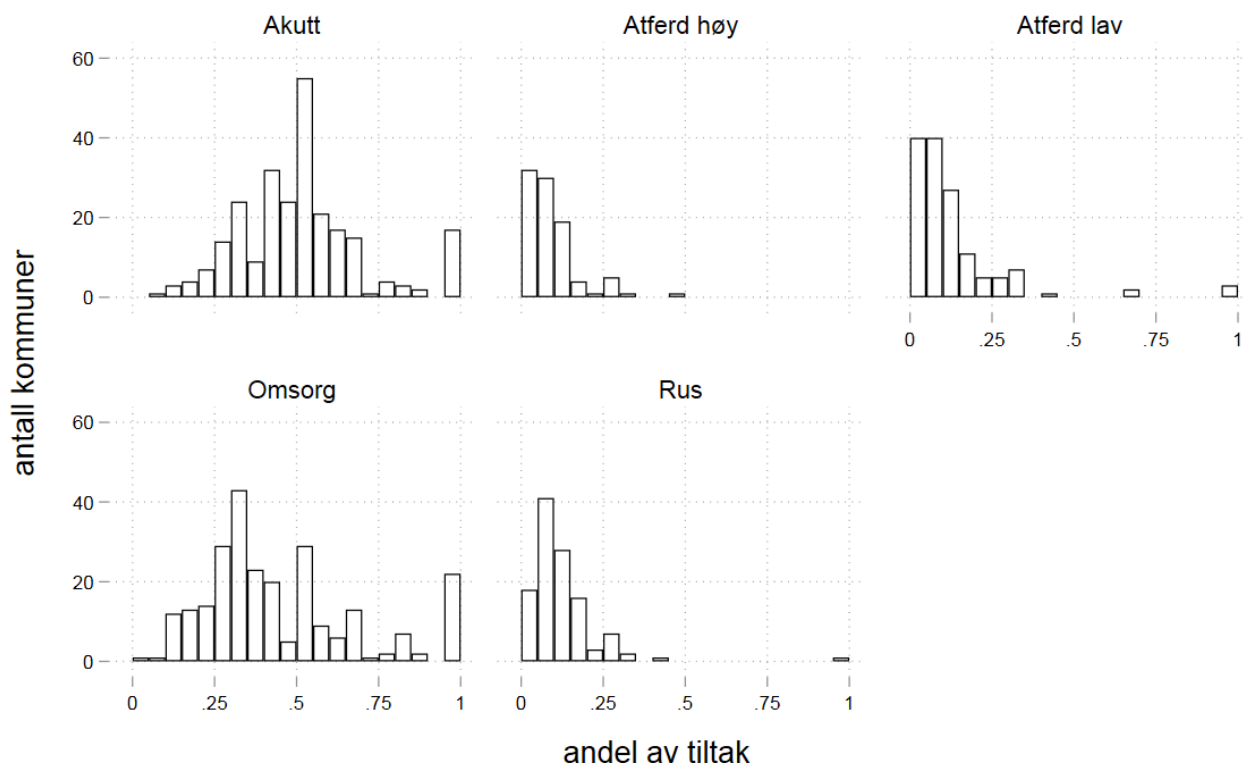
Figurene under viser forskjeller i målgruppe etter barnevernsregion og kommune. Det er små forskjeller mellom barnevernsregionene. Gitt at ungdommene i de ulike regionene har det samme fordelingen av utfordringer, tyder dette på at praksisen er enhetlig. Om denne fordelingen mellom målgrupper er den riktige, er imidlertid ikke et tema vi går inn på.

Figur A-24 Andel institusjonstiltak etter målgruppe per region.

Den kommunale variasjonen er ikke overraskende større. I stor grad drives dette av kommuner med få tiltak. F. eks. har 125 kommuner registrert i Birk mellom ett og fem registrerte barnevernsinstitusjonstiltak i perioden 2015-2019. Fordelingen blir mye jevnere hvis vi bare ser på kommune med minst 5, 10, 20 osv. registrerte tiltak i perioden. Imidlertid kan det være nettopp de små kommunene man vil være opptatt av i denne sammenheng. På det nåværende tidspunktet kan vi ikke si noe om de kommunale forskjellene skyldes naturlig variasjon i hvem som er bosatt i kommunen, som automatisk påvirker små kommuner mer, eller om de skyldes ulik lokal praksis. Et av hovedmålene for registerdataprojektet, som denne rapporten er et tillegg til, er å undersøke dette.

Fordeling av andel institusjonstiltak etter målgruppe og kommune, 2016-2020

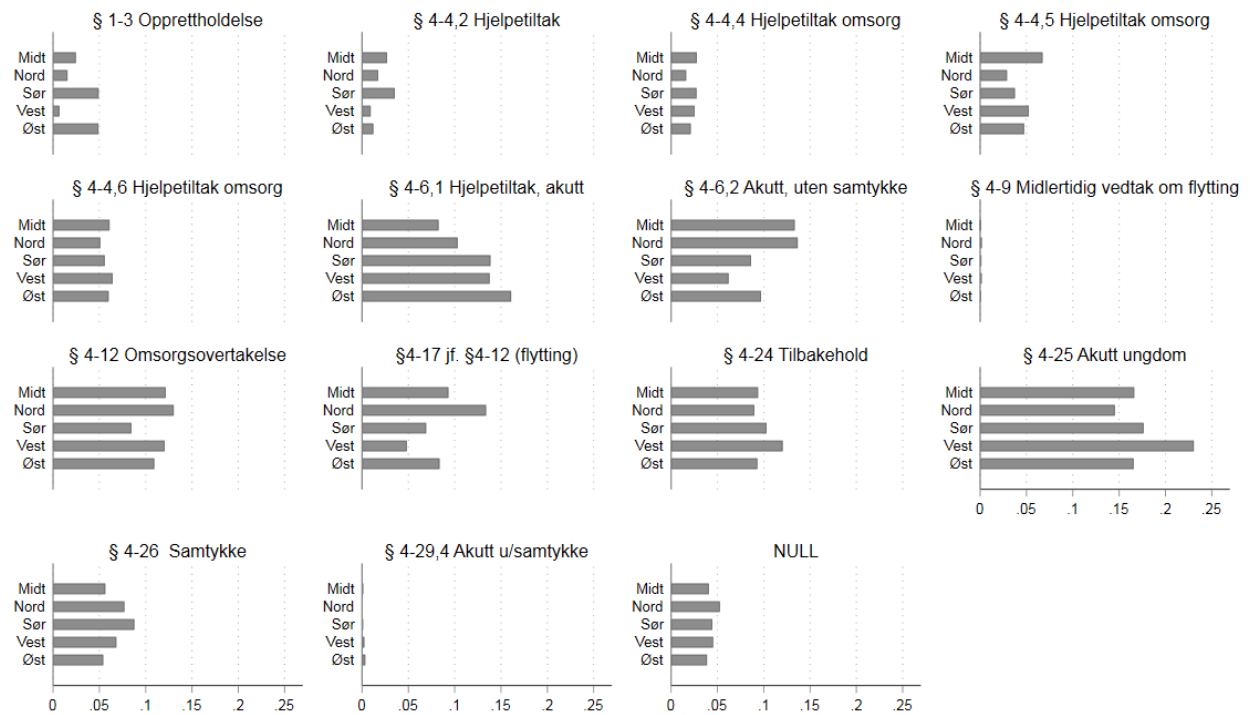
Figur A-25 Fordeling av institusjonstiltak etter målgrupper per kommune.

Regionale forskjeller i plasseringshjemler

Antallet hjemler er mange flere enn målgrupper. I perioden 2013-2019 er det 20 forskjellige hjemler registrert i våre data. Noen av disse er imidlertid bare brukt en håndfull ganger. I figuren under viser vi regional fordeling av hvilke hjemler som blir brukt for hjemler registrert totalt minst 20 ganger i perioden. I stor grad er det små forskjeller etter region. To unntak er tiltak med hjemmel etter § 4-6, der regionene Midt og Nord tenderer til å ha relativt lav andel etter 1. ledd (hjelpetiltak, akutt), og høy etter 2. ledd (Akutt, uten samtykk), og motsatt for Sør og Vest. Øst skiller seg noe ut ved å ha høyest andel (15 %) etter 1. ledd og middels høy andel etter 2. ledd. For hele § 4-6 under ett er forskjellene likevel små.

For plasseringshjemler blir de kommunale tallene for små til å uttale seg om her.

Andel institusjonstiltak etter hjemmel per region, 2013-2020

Figur A-26 Andel hjemler per region, 2013-2020.

3- Komparativ analyse av institusjonspopulasjonen

I denne delen inkluderer vi alle som er registrert med et barnevernsinstitusjonstiltak i løpet av året. Gjennomsnittskjennetegn ved denne gruppa er gitt under kolonne (1) Institusjon i tabellene under. De videre kolonnene består av (2) ungdommer som er registrert med et fosterhjemstiltak, (3) ungdommer som kun får tiltak i hjemmet (ikke er plassert), (4) alle ungdommer som har et registrert barnevernstiltak i løpet av året og til slutt (5) alle ungdommer i landet som ikke har et registrert barnevernstiltak i løpet av året. For alle gruppene fokuserer på 15-, 16- og 17-åringer for at ikke alderssammensetningen i gruppene skal bli veldig ulik.

Når det gjelder kvinneandel og alder er det liten forskjell på gruppene, men det er også de eneste kjennetegnene det er tilfellet for. Alle kjennetegnene som har med innvandrerbakgrunn, fastlege, BUP og straffereaksjon å gjøre, følger stort sett det mønsteret at gjennomsnittet for (1) institusjonspopulasjonen er det klart høyeste, nivået for (2) ungdommer i fosterhjem og (3) ikke-plasserte er ganske likt, mens nivået for (5) ungdomsbefolkningen for øvrig er det klart laveste. For kjennetegnene som har med utdanning å gjøre er mønsteret det samme, men med motsatt fortegn.

Tabell A-6 Individkjennetegn for 15-17-åringer i institusjon, fosterhjem, mottakere av tiltak i hjemmet, alle med barnevernstiltak og alle uten barnevernstiltak.

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
	Institusjon	Foster- hjem	Tiltak i hjemmet	Alle i barnev.	Alle utenom barnev.
kvinne	0,49	0,51	0,48	0,47	0,49
alder	16,2	16,0	15,9	16,0	16,0
Innvandringsbakgrunn	0,43	0,32	0,35	0,38	0,25
Utenlandsfødt	0,27	0,17	0,18	0,22	0,12
fastlege, minst 1 besøk	0,89	0,71	0,76	0,76	0,62
fastlege, minst 5 besøk	0,56	0,27	0,35	0,35	0,18
fastlege, minst 10 besøk	0,28	0,09	0,13	0,13	0,04
BUP, minst 1 besøk	0,65	0,36	0,36	0,38	0,06
BUP, minst 5 besøk	0,50	0,27	0,27	0,29	0,04
BUP, minst 10 besøk	0,39	0,20	0,21	0,22	0,03
AAP/Uføør, 18	0,08	0,04	0,04	0,05	0,01
AAP/Uføør, 19	0,19	0,11	0,10	0,11	0,02
AAP/Uføør, 20	0,27	0,17	0,16	0,17	0,03
Grunnskolekarakter	3,08	3,52	3,28	3,33	4,19
Antall karakterer, grunnsk.	7,66	10,64	10,31	9,97	12,08
Fullført vgs. ved 21 år	0,11	0,40	0,31	0,31	0,77
Straffereaksjon noen gang	0,23	0,04	0,07	0,07	0,01
Siktet noen gang	0,43	0,13	0,20	0,20	0,04
N	6579	15588	34203	60803	1136034

Når det gjelder familiebakgrunn er bildet ganske annerledes. Her er det tydelig at (2) foreldre til ungdommer i fosterhjem har gjennomsnittlig lavest utdanning og inntekt og høyest mottak av offentlige ytelser. Nivået for (1) foreldrene til institusjonspopulasjonen går stort sett i samme retning, mens (3) foreldre til barn som bare får hjelp av barnevernet i hjemmet i gjennomsnitt framstår som den relativt mest ressurssterke av disse tre.

Tabell A-7 Familekjennetegn for 15-17-åringer i institusjon, fosterhjem, mottakere av tiltak i hjemmet, alle med barneverntiltak og alle uten barnevernstiltak.

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
	Institusjon	Foster- hjem	Tiltak i hjemmet	Alle i barnev.	Alle utenom barnev.
Mor					
Alder	43,2	43,5	43,8	43,7	45,5
VGS høyeste utd.	0,25	0,20	0,30	0,26	0,30
Universitet/høyskole	0,16	0,09	0,21	0,17	0,44
Yrkesinntekt	192 178	92 593	238 575	192 404	423 846
Yrkesinntekt = 0	0,45	0,65	0,35	0,45	0,16
Har straffereaksjon	0,50	0,58	0,46	0,49	0,40
Har straffereaksjon u/trafikk	0,26	0,42	0,16	0,24	0,05
Mottar AAP	0,21	0,23	0,21	0,22	0,08
Mottar uføretrygd	0,21	0,37	0,18	0,24	0,07
Mottar AAP el. ufør.	0,39	0,56	0,37	0,42	0,14
Mottar sosialhjelp	0,27	0,32	0,21	0,25	0,03
Mottar AAP/ufør/sos.hj.	0,54	0,69	0,48	0,54	0,16
Gift	0,04	0,02	0,04	0,03	0,03
Død	0,03	0,07	0,02	0,03	0,01
Far					
Alder	47,7	48,3	47,8	48,0	48,5
VGS høyeste utd.	0,30	0,26	0,36	0,32	0,39
Universitet/høyskole	0,13	0,08	0,15	0,13	0,34
Yrkesinntekt	288 383	197 095	376 411	317 014	595 182
Yrkesinntekt = 0	0,42	0,53	0,29	0,37	0,13
Har straffereaksjon	0,83	0,85	0,81	0,82	0,73
Har straffereaksjon u/trafikk	0,53	0,63	0,41	0,48	0,18
Mottar AAP	0,13	0,14	0,12	0,13	0,05
Mottar uføretrygd	0,02	0,28	0,15	0,19	0,05
Mottar AAP el. ufør.	0,31	0,39	0,25	0,30	0,09
Mottar sosialhjelp	0,19	0,20	0,14	0,16	0,03
Mottar AAP/ufør/sos.hj.	0,42	0,49	0,33	0,38	0,11
Gift	0,04	0,02	0,03	0,03	0,03
Død	0,06	0,12	0,04	0,06	0,02
Begge foreldre 0 i inntekt	0,24	0,38	0,13	0,21	0,06
Begge foreldre mottar AAP/ufør	0,19	0,25	0,11	0,15	0,02
Antall søsken	2,70	2,71	2,57	2,53	2,01

Har søsken med straffereaksjon	0,31	0,34	0,28	0,29	0,19
N	6579	15588	34203	60803	1136034

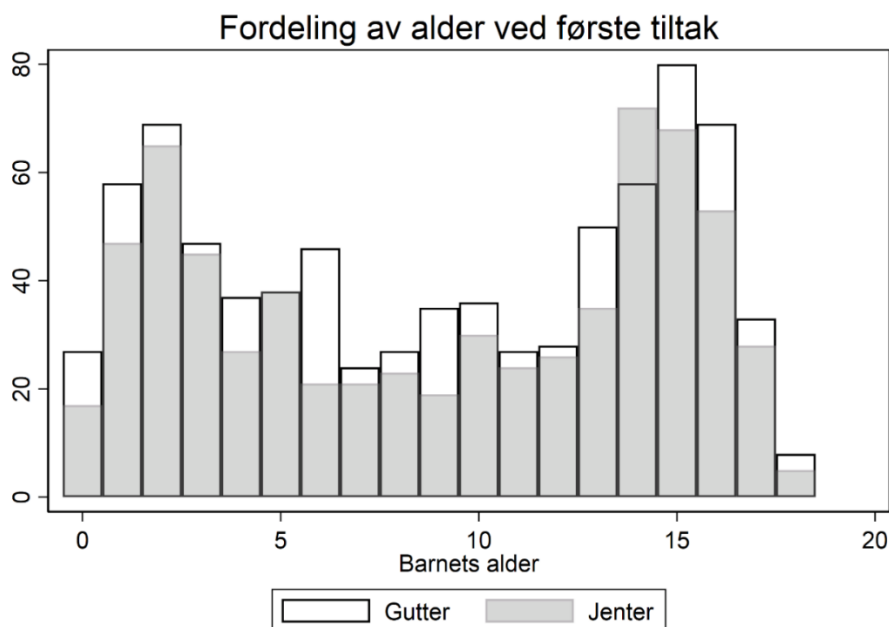
B) Forløp til institusjonsopphold og videre løp etter institusjonsopphold

Forløp til institusjonsopphold

I denne delen har vi tatt utgangspunkt i barna som er i institusjon i 2018. Vi kobler på data fra SSB bakover i tid, og beholder det tiltaket barnet er i ved utgangen av hvert år. Så lager vi en variabel som fanger opp alderen barnet var da det ble registrert med første tiltak. Vi bruker også målgruppevariabelen fra Birk for å se på om dette varierer etter hvilken målgruppe de er registrert med i 2018.

Vi starter med hele utvalget av barn i institusjon i 2018, og ser på hvor lenge de har vært i kontakt med barnevernet. I gjennomsnitt finner vi at institusjonspopulasjonen i 2018 har vært i kontakt med barnevernet i om lag 7 år. De 25% av barna som har vært i kontakt med barnevernet lengst, har vært i kontakt i 12 år eller mer, mens de 25% av barna som har vært i kontakt kortest, har vært i kontakt i 2 år eller mindre. Merk at disse tallene vil være preget av at barna er av ulik alder, og dermed mekanisk kan ha ulik tid siden første kontakt.

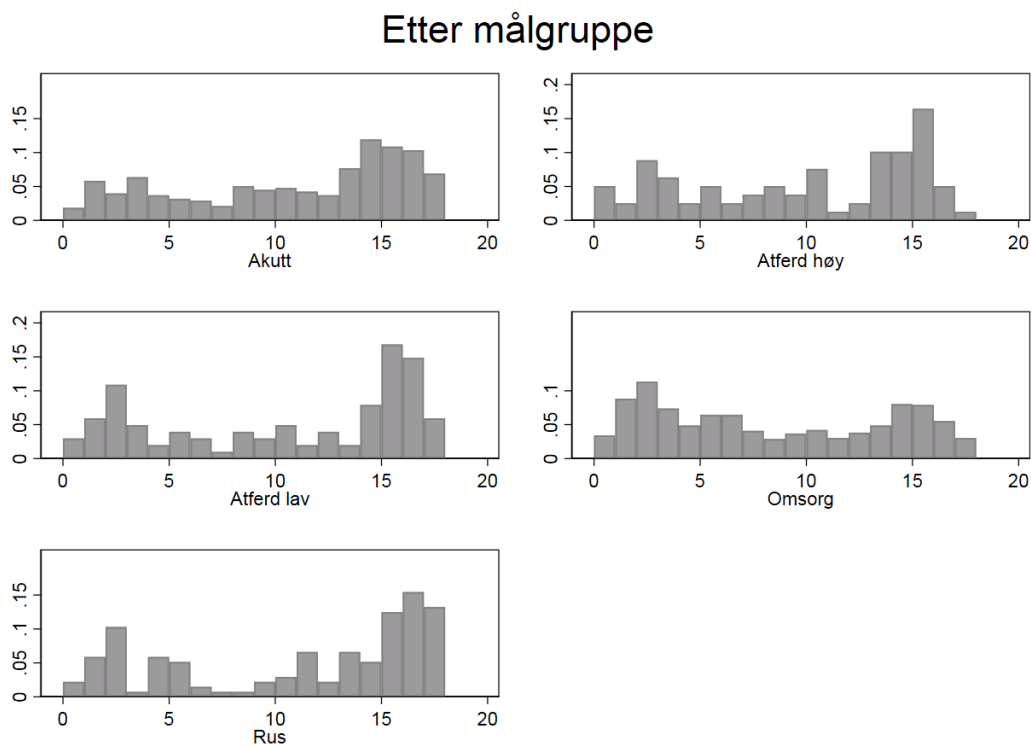
I figuren under rapporterer vi fordelingen av alder for første tiltak etter kjønn. Som det fremgår av figuren er det et lignende mønster for både gutter og jenter, der det er en topp i tidlige barneår, og så en ny topp i de tidlige tenårene. Som vi så i del A er det jevnt over noe færre jenter som er i institusjon, noe som også vises i figuren under ved at det er flere gutter enn jenter som har første tiltak i de fleste aldre.

Figur B-1 Fordeling av alder ved første barnevernstiltak for ungdommer i institusjon ved utgangen av 2018.

Vi går videre for å se på forskjeller etter alder ved første tiltak etter hvilken målgruppe de tilhører ved plasseringen i 2018. Merk at disse figurene ikke inkluderer barn som har vært i tiltak i Oslo, da vi ikke har målgruppe for disse.

Mønsteret fra figur 1 er gjenkjennelig i de fleste av målgruppene, med få som har første tiltak i midten av barneårene. For målgruppen «Rus» er det få med første tiltak i barneårene, mens det er en topp rundt 14-15-års-alderen.

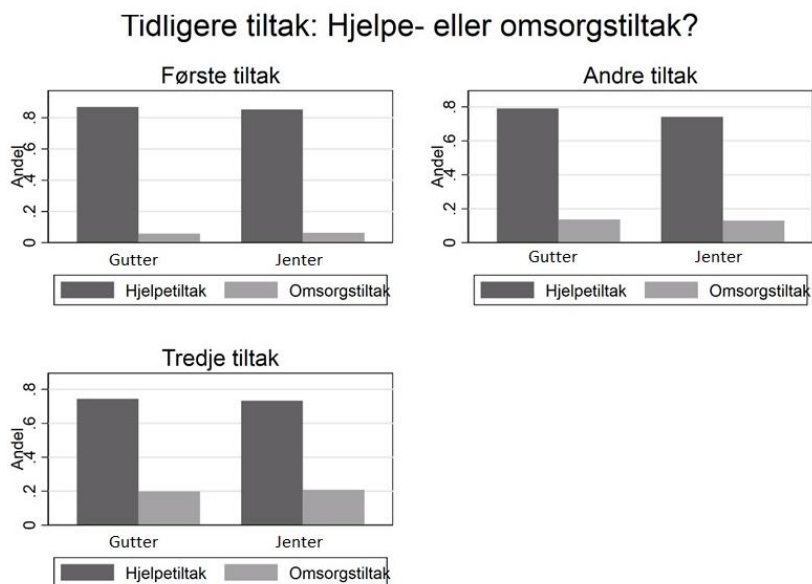

Figur B-2 Fordeling av alder ved første tiltak fordelt på målgruppe.

Hjelpetiltak/omsorgstiltak

Når vi ser på tiltak lenger tilbake enn 2013, er tiltak hovedsakelig delt inn i samlebetegnelse hjelpetiltak og omsorgstiltak.² I denne delen vil vi skille mellom disse to typene tiltak, og se på hvilken type tiltak barna i institusjon i 2018 hadde som sitt første, andre og tredje tiltak. Merk at for enkelte av barna vil tiltaket i 2018 være det første tiltaket, og andelen vil dermed ikke nødvendigvis summere seg til 1. Figuren viser resultater for gutter og jenter separat, der guttenes andeler rapporteres først.

Vi ser at det er svært vanlig at det første tiltaket er et hjelpetiltak. Over 80 % av gutter og jenter som har sitt første tiltak før opphold i institusjon, får et hjelpetiltak. Når det gjelder andre tiltak, ser vi at andelen som får et omsorgstiltak øker, selv om andelen som får et hjelpetiltak fremdeles er høy. For tredje tiltak, er over 20 % av tiltakene omsorgstiltak for både jenter og gutter.

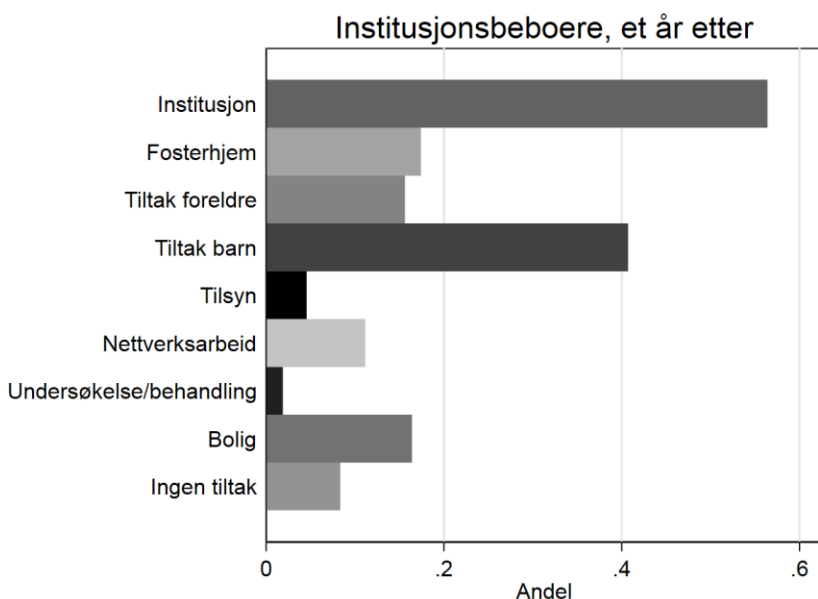
Figur B-3 Type første, andre og tredje barnevernstiltak for ungdommer i institusjon ved utgangen av 2018.

² Hjelpetiltak er i hovedsak tiltak som rettes mot hjelp til familien i hjemmet, men plassering i fosterhjem eller institusjon kan også skje som hjelpetiltak. Om lag 24% av plasseringer utenfor hjemmet i 2018 ble regnet som hjelpetiltak ifølge SSBs barnevernsstatistikk.

Videre løp etter institusjonsopphold

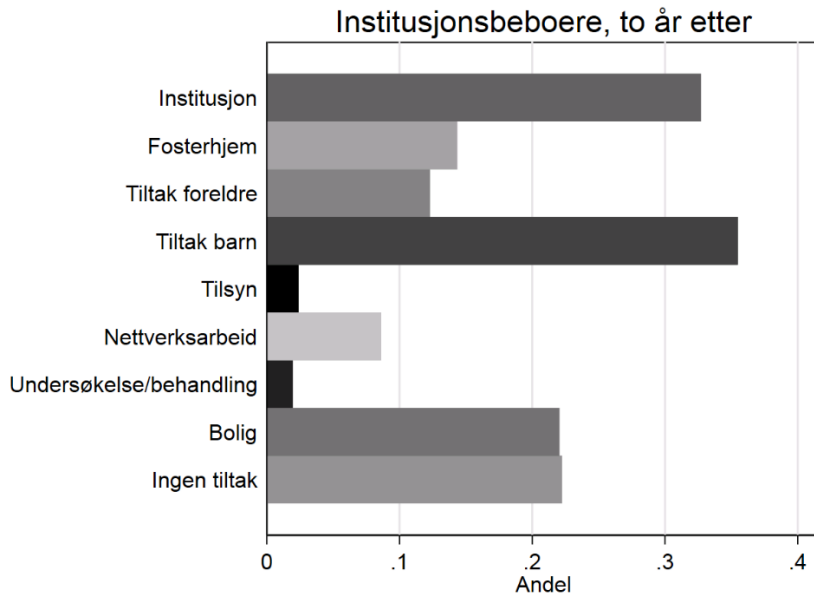
I denne delen tar vi utgangspunkt i barna som er i institusjon i løpet av 2015. Barna er fra tretten år og eldre. Vi har videre koblet på data fra SSB i de påfølgende årene. Vi lar nå hvert barn være registrert med fire tiltak i løpet av de påfølgende årene (enkelte av barna har enda flere pågående tiltak, mens de fleste har færre). For å avgrense ulike typer tiltak, har vi brukt det første sifferet i tiltakskoden. Siden et tiltak kan gå over flere år, vil mange av barna som er i institusjon året etter, være i samme tiltak som de var i 2015. De som ikke er registrert med noe tiltak i et påfølgende år, er registrert med «Ingen tiltak». Et barn kan altså her være registrert både i institusjon og med undersøkelse/behandling, eller en rekke andre kombinasjoner av tiltak, mens andre barn ikke er registrert i det hele tatt, og dermed rapporteres som «Ikke i tiltak».

Som figur 4 under viser, er over halvparten av barna fremdeles i institusjon året etter. I underkant av 20 % av barna er i fosterhjem, og omtrent samme andel har fått støtte til bolig. Om lag 10 % av barna mottar ingen tiltak året etter institusjonsopphold.

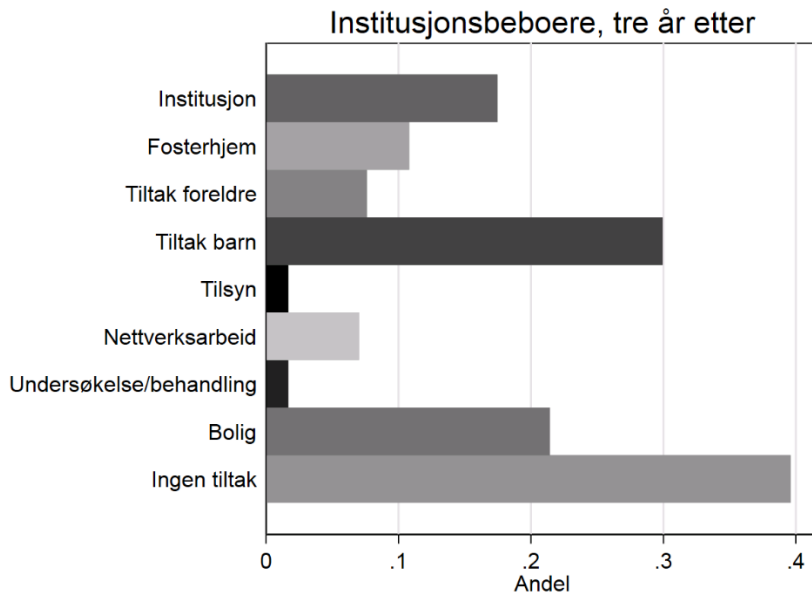
Figur B-4 Registrerte barnevernstiltak i 2016 for ungdommer i institusjon i 2015.

I neste figur ser vi på situasjonen to år etter og hvilke tiltak barna får da. Fremdeles er over 30 % av barna i institusjon. Merk at dette ikke trenger å være den samme institusjonen eller de samme barna, men henviser til andelen av dem som var i institusjon i 2015 som er i institusjon i 2017. Det vanligste tiltaket to år etter, er tiltak som styrker barnets utvikling, tett fulgt av opphold i institusjon. Tilslutt ser vi at noe over 20 % nå får støtte til bolig, og omtrent samme andel ikke lenger har noe tiltak.

Figur B-5 Registrerte barnevernstiltak i 2017 for ungdommer i institusjon i 2015.

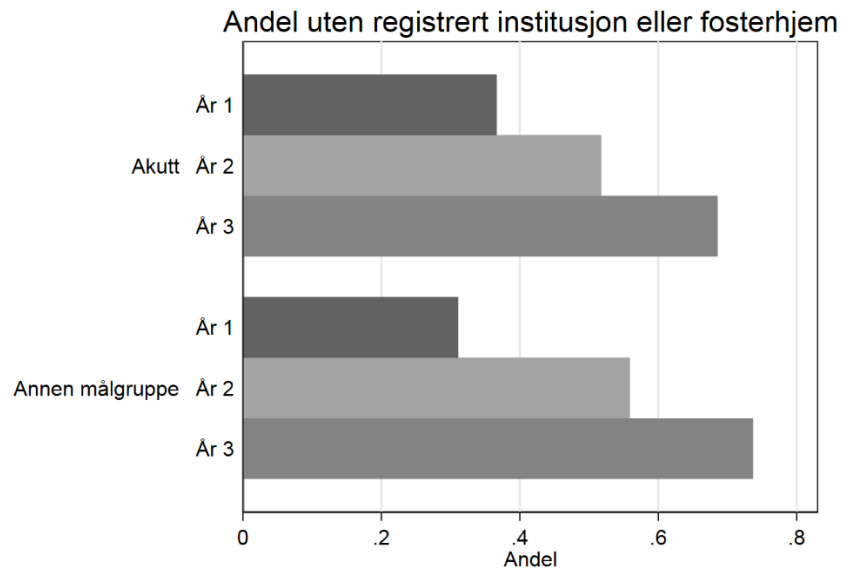
Tilslutt ser vi på hvilket tiltak barna er i tre år etter at de var i institusjon. Mange av barna vi observerte i institusjon i 2015 har fylt 18 år. Omlag 40 % har nå ingen tiltak, og litt over 20 % får støtte til bolig. I underkant av 20 % av barna er i institusjon, mens i overkant av 10 % er i fosterhjem. Tiltak rettet mot å styrke barnets utvikling er fremdeles det vanligste tiltaket, og omfatter 30 % av barna.

Figur B-6 Registrerte barnevernstiltak i 2018 for ungdommer i institusjon i 2015.

I figuren under slår vi sammen noe av informasjonen i figurene over, og ser på hvorvidt barna er tilbake i hjemmet eller egen bolig. Vi anser alle barn som verken er i institusjon eller fosterhjem som tilbake hjemme. Øverste del av figuren viser resultater for barna som hadde akutt plassering i 2015, mens de

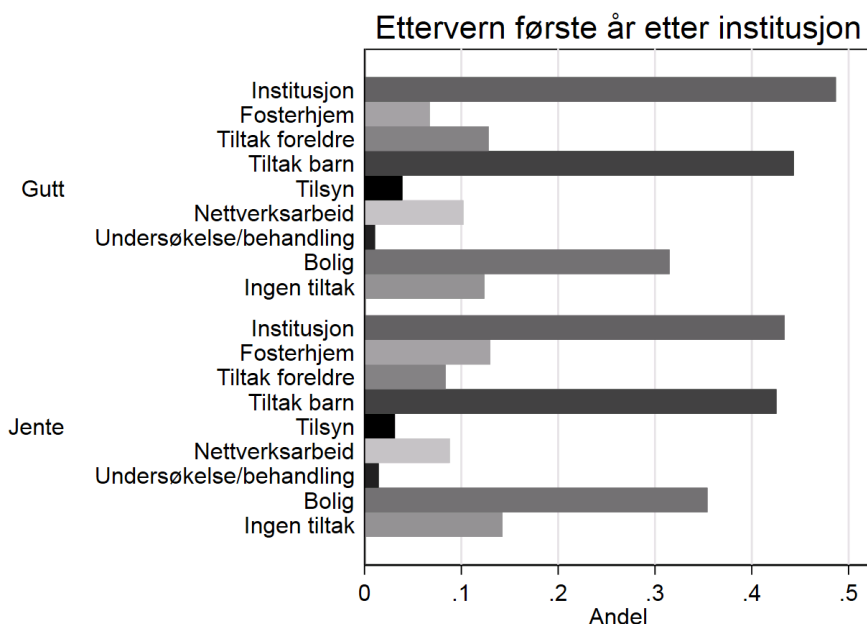
Øvrige målgruppene er representert i den nederste delen. I det første året vi ser på etter institusjonsoppholdet, ser vi at det er en noe høyere andel av barna som er tilbake hjemme dersom de var registrert med akutt plassering under institusjonsoppholdet. Forskjellene er imidlertid ikke veldig store. Mens om lag 70 % er tilbakeført til hjem (eller egen bolig) tre år etter institusjonsopphold for målgruppa akutt, er den tilsvarende andelen 75 % for barna i de øvrige målgruppene.

Figur B-7 Andel uten registrert institusjon eller fosterhjem 1, 2 og 3 år etter utgangen av 2015.

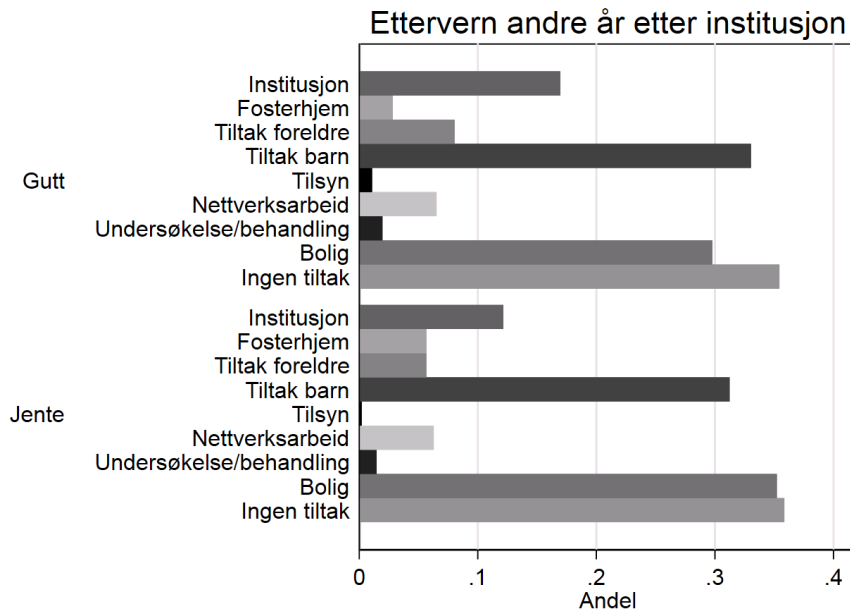
Ettervern

Figurene over sier noe om ettervern, siden enkelte av barna blir voksne i perioden i de tre årene vi følger dem etter 2015. Dette blir imidlertid veldig grovt, ettersom mange fortsatt er under 18 år. I analysene som følger, har vi forsøkt å se nøyere på bruken av ettervern ved å begrense utvalget til dem som er minst 17 år og er i institusjon i 2015. Vi følger dem i de tre påfølgende årene på samme måte som over, men nå er altså utvalget en god del mindre. Vi rapporterer resultater etter kjønn. Som det fremgår av figuren under, er det fremdeles nærmere 50 % som er i institusjon året etter blant guttene, og noe over 40 % blant jentene. Det er få av barna som ikke har noen tiltak det året de fyller 18, mellom 10 og 15 %. Andelen som får støtte til bolig er mellom 30 % og 40 % for både gutter og jenter, så mange har flyttet for seg selv. Andelen som får tiltak rettet mot å styrke barnets utvikling er høy i begge grupper med andeler over 40 %.

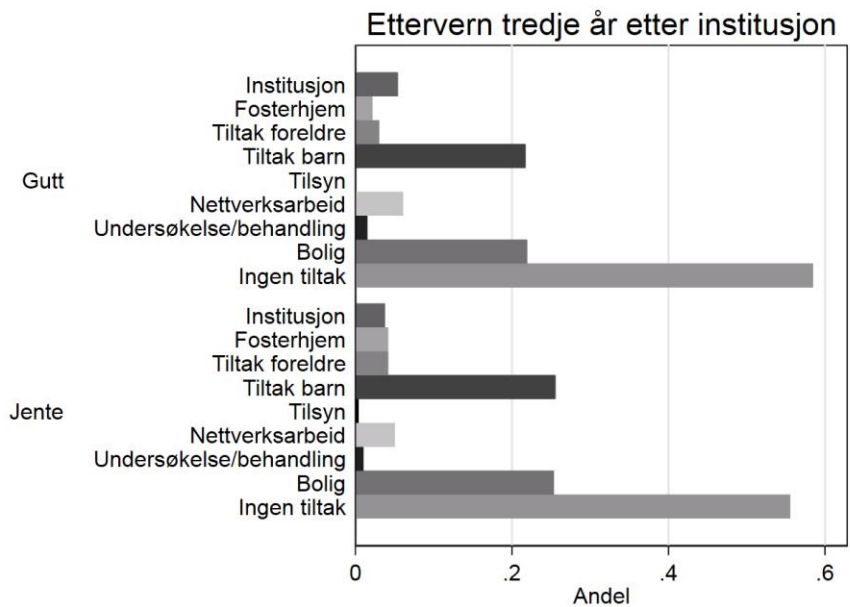
Figur B-8 Andel med ulike typer barnevernstiltak i 2016 for personer 18 år og eldre i institusjon i 2015.

Vi følger ungdommene videre til året etter. Det er nå rundt 35 % av begge kjønn som ikke mottar noen former for tiltak. Noe over 30 % mottar fremdeles støtte til barnets utvikling, rundt 30 % av guttene får støtte til bolig mens den tilsvarende andelen er 35 % for jentene. Fremdeles er en mindre andel i institusjon, rundt 17 % av guttene og 12 % av jentene.

Figur B-9 Andel med ulike typer barnevernstiltak i 2017 for personer 19 år og eldre i institusjon i 2015.

I år tre etter institusjonsoppholdet er det nesten ingen som er plassert i institusjon eller fosterhjem, men fremdeles er det enkelte som får boligstøtte og tiltak som skal styrke barnets utvikling. Kjønnsforskjellene er ganske små. Mellom 50 og 60 % av ungdommene mottar nå ingen tiltak.

Figur B-10 Andel med ulike typer barnevernstiltak i 2018 for personer 20 år og eldre i institusjon i 2015.

Hjemmel

Vi ser nå nærmere på detaljene i forløpet etter institusjon. Vi tar utgangspunkt i dem som er registrert med institusjonsopphold i perioden 2015-2018 og hjemmelen for denne plasseringen. Den vanligste hjemmelen er 4-12 Omsorgsovertakelse og den sammenslåtte 4-4,4, 4-4,5 og 4-4,6.

Tabell B-1 Hjemmel for institusjonsopphold 2015-2018

Hjemmel for institusjonsopphold	Prosent
NULL	7
§ 1-3 Opprettholdelse	3.7
§ 4-12 Omsorgsovertakelse	19.8
§ 4-24 Tilbakehold	9.7
§ 4-25 Akutt ungdom	9.7
§ 4-26 Samtykke	5.3
§ 4-4.2 Hjelpetiltak	2.5
§ 4-4.4+5+6 Hjelpetiltak omsorg	16.22
§ 4-6.1 Hjelpetiltak, akutt	6.66
§ 4-6.2 Akutt, uten samtykke	7.76
§4-17 jf. §4-12 (flytting)	10.8
Andre	0.8
N=1172	

Vi går videre til å se på hjemlene for det neste institusjonstiltaket barna har, etter hva som var hjemmelen for institusjonsoppholdet i utgangspunktet. Vi ser nå på nye registreringer fra og med 1.1. året etter barna var registrert i institusjon. Merk at her er det bare barna som har en ny institusjonsregistrering som er med. I tabellen under rapporterer vi original hjemmel vertikalt helt til venstre, og deretter prosentvis andel (av dem som har ny plassering) som er registrert med ny hjemmel i de påfølgende radene. Matrisen fanger altså opp andelen med ulike hjemler, etter hvilken hjemmel de var registrert med under sitt tidligere institusjonsopphold. Et typisk mønster som fremgår av tabellen, er at mange er registrert med den samme hjemmelen som under forrige opphold. Dette er markert i tabellen som cellene med skravert grå bakgrunn.

Tabell B-2 Hjemmel for institusjonsopphold, og den påfølgende hjemmelen. Prosent

Hjemmel for neste opphold												
Hjemmel for institusjonsopphold	.	§1-3	§4-12	§4-24	§4-25	§4-26	§4-4,2	§4-4,4+5+6	§4-6,1	§4-6,2	§4-17 jf. §4-12	Andre
§1-3 Opprettholdelse	21	40	2	2			7	27				
§4-12 Omsorgsovertakelse	28	5	42	0	0	0	6	6	1	2	8	0
§4-24 Tilbakehold	12	7	4	14	18	4	21	11	3	2	4	1
§4-25 Akutt ungdom	18	1	4	22	25	12	8	5	2	2	1	
§4-26 Samtykke	13	8	3	2	8	32	18	11		3	2	
§4-4.2 Hjelpetiltak	35	7		21	10	3	21				3	
§4-4.4+5+6 Hjelpetiltak omsorg	23	4	11	1	4	1	13	39	3	2	2	
§4-6.1 Hjelpetiltak akutt	19		12		5	4	14	29	12	3	3	
§4-6.2 Akutt. u. samtykke	22		25		2		4	9	5	30	2	
§4-17 jf. §4-12 (flytting)	24	3	17	4	1		7	6	1	2	35	1

Gruppemønstre i data

I denne delen har vi benyttet oss av clusteranalyse til å estimere fire ulike grupper basert på egne og familiens kjennetegn. Metoden går ut på å danne grupper basert på observerbare kjennetegn, og dele inn basert på mønsteret i data. Det er vi som har spesifisert at vi ønsker fire cluster, og gruppene ville sett annerledes ut dersom vi valgte flere eller færre. Vi benytter en miks av egne kjennetegn og familiekjennetegn til å bestemme gruppe. De fem første er kjennetegn ved barnet selv. GPA er gjennomsnittskarakterene fra grunnskolen. Antall karakterer betegner hvor mange karakterer vitnemålet er basert på og tar verdier fra 0 til 12. BUP 10 og BUP 5 fanger opp hvorvidt barnet har hatt henholdsvis 10 eller flere og fem eller flere besøk med takstkode fra barne- og ungdomspsykiatrien. Videre følger andelen jenter i gruppene, og så variabelen innvandrerbakgrunn som plukker opp dem som har minst en utenlandsfødt forelder. Utdanningsvariablene for mor og far måler fullført utdanning og følger Norsk standard for utdanningsgruppering (NUS). De tar for eksempel verdien 4 hvis mor eller far har fullført videregående, og 6 hvis de har fullført høyere utdanning. Så følger mors og fars yrkesinntekt, hvorvidt mor og far har minst én straffereaksjon, og i den siste kolonnen rapporterer vi antallet som blir plassert i de ulike clusterne.

Vi ser at den største forskjellen mellom gruppene i de ulike clustrene er mors og fars inntekt, og i noen grad utdanning. I gruppe 1 har mor lav inntekt mens far har høy, og utdanningen er også betydelig lavere hos mor enn hos far. Her er det lavest antall karakterer, og en lavere andel med mange besøk hos BUP. I gruppe 2 har både mor og far lav inntekt og lav utdanning. Her er også andelen med innvandrerbakgrunn høyest, mens andelen som har hatt mange besøk med takstkode fra BUP er lavest i denne gruppen. I gruppe tre har både mor og far høyest utdanning og inntekt, og andelen innvandrere er den laveste, mens andelen jenter er høyest. Her er også høyest andel med mye kontakt med BUP. Karaktermålene er også høyest i denne gruppa, men her er ikke variasjonen veldig stor på tvers av gruppene. Til sist ser vi på gruppe 4. Her er det far som har lav inntekt og utdanning, mens mor har relativt høy inntekt og utdanning. Andelen med innvandrerbakgrunn er høyere her enn blant gruppe 1 og 3. Andelen fedre og mødre med straffereaksjon er den høyeste. Dette er også den minste gruppen, med i underkant av 500 barn.

Tabell B-3 Clusteranalyse med fire clustre

Cluster/ gruppe	GPA	Ant kar	BUP 10	BUP 5	Jente	Innv	Utd mor	Utd far	Inntekt mor	Inntekt far	Mor str.	Far str.	N
1	3.08	9.77	0.33	0.44	0.51	0.24	3.07	3.59	50473	590053	0.48	0.82	735
2	3.03	10.05	0.26	0.35	0.51	0.34	2.66	2.86	25643	31830	0.52	0.84	967
3	3.13	10.21	0.41	0.51	0.55	0.21	4.34	4.10	503324	696186	0.50	0.80	628
4	3.11	9.98	0.32	0.42	0.54	0.30	3.91	3.12	473827	63447	0.52	0.86	494

Gjennomsnitt av variablene som brukes til å predikere clusterne, rangert etter cluster

I neste tabell ser vi på om gruppene varierer med hensyn til YLS-score og hvorvidt barna selv har en straffereaksjon. Disse kjennetegnene var ikke inkludert i clusteranalysen. Merk at YLS-score bare er tilgjengelig for de senere årene, så utvalget i de første kolonnene er lavere enn i den siste. Som det framgår av tabellen er det ikke veldig store variasjoner på tvers av gruppene. Jevnt over er det en lavere YLS-score i gruppe 3, noe som antyder at risikoatferd er lavest i denne gruppen. Imidlertid er andelen som har en straffereaksjon like stor her som i de øvrige gruppene, bortsett fra i gruppe 4, der andelen er en del høyere. Vi husker fra tabellen over at dette var gruppen der familiebakgrunnen fremstår som mest ressurssterk, og der andelen med mange besøk hos BUP var høyest. Gruppe 2, der både mor og far

hadde lav inntekt og utdanning, har en noe høyere YLS-score enn gruppe 1 og 3. Imidlertid er ikke forskjellen veldig stor, noe som antyder at institusjonspopulasjonen har utfordringer uavhengig av familiebakgrunn. Gruppen som har høyest YLS-score er gruppe fire, og her er også andelen med straffereaksjon høyest, med 37% som har minst én straffereaksjon.

Tabell B-4 Ulike kjennetegn etter predikert cluster-tilhørighet

Cluster/ gruppe	YLS	Atferd	Familie	Fritid	Holdning	Lovbrudd	Rus	Utdanning	Venner	Har str.
1	18.18	2.70	2.17	2.31	1.97	0.77	2.53	2.81	2.92	0.30
2	18.26	2.86	2.30	2.19	2.07	0.79	2.19	3.00	2.74	0.29
3	17.31	2.75	2.45	2.00	1.91	0.69	2.33	2.64	2.54	0.30
4	18.88	2.94	2.76	2.19	2.07	0.82	2.37	2.97	2.75	0.37

C) Enetiltak

I denne delen fokuserer vi på populasjonen med enetiltak. Enetiltak innebærer at et barn i en periode er plassert alene sammen med én eller flere miljøarbeidere. I denne analysen er vi nødt til å forholde oss til noen begrensninger i datamaterialet, nærmere bestemt at vi bare har informasjon om enetiltak fra og med 2017 til ut august 2019. Dette omfatter 188 personer, hvorav vi kan koble 181 til andre datakilder. Tallene under er basert på den første enetiltaksregistreringen til disse 181 personene i perioden vi har data for.

Tabellen under lister opp en del kjennetegn ved disse personene. Siden enetiltakene er fra såpass kort tid siden, er det en del utfall fra tidligere vi har droppet, da ingen har rukket å bli gamle nok til å oppnå dem. I tabellen listes også opp antall observasjoner hvert enkelt tall er utregnet på grunnlag av. Når dette er ekstra lavt, skal det lite til for at tilfeldige variasjoner slår kraftig ut på gjennomsnittet.

Ungdommer i enetiltak har andel gutter, høyere uførerater og færre tellende karakterer enn ungdommer med registrert målgruppe, jf. Tabell A-4. De tenderer også til å ha foreldre med lavere utdanning og inntekt, jf. Tabell A-5.

Tabell C-1 Kjennetegn ved personer i enetiltak. 2017-2020.

	Ungdom			Mor		Far	
	gj.snitt	ant.		gj.snitt	ant.	gj.snitt	ant.
kvinne	0,31	181	Alder	42,8	166	47,5	157
alder	15,6	181	VGS høyeste utd.	0,16	166	0,23	157
Innvandringsbakgrunn	0,41	181	Universitet/høyskole	0,14	166	0,11	157
Utenlandsfødt	0,29	181	Yrkesinntekt	144 624	166	223 259	157
fastlege, minst 1 besøk	0,95	181	Yrkesinntekt = 0	0,60	166	0,54	157
fastlege, minst 5 besøk	0,66	181	Har straffereaksjon	0,18	166	0,73	157
fastlege, minst 10 besøk	0,38	181	Mottar AAP	0,15	166	0,10	157
AAP/Uføør, 18	0,15	60	Mottar uføretrygd	0,28	166	0,26	157
AAP/Uføør, 19	0,39	23	Mottar AAP el. ufør.	0,41	166	0,36	157
Grunnskolekarakter	3,06	68	Mottar sosialhjelp	0,25	166	0,14	157
Antall karakterer, grunnsk.	4,36	108	Mottar AAP/ufør/sos.hj.	0,55	166	0,44	157
Har straffereaksjon	0,25	138	Gift	0,04	166	0,03	157
Har siktelse	0,64	181	Død	0	166	0,08	157

Av de 181 personene, hadde 8 registrert målgruppe Akutt, 16 og 22 hhv. Atferd lav og høy, 6 Rus og 129 Omsorg. Ettersom dette er svært små grupper, presenterer vi ikke statistikk fordelt på hver enkelt målgruppe. Som andel av det totale antall registrerte plasseringer med målgrupper utgjør dette hhv. ca. 1, 5, 9, 1 og prosent, men det vanskelig å si noe om ytterligere systematikk i dette basert på såpass små tall.

Kolonne (1)-(4) i tabell 2 gir en oversikt over hvilke tiltak ungdommene i enetiltak har vært registrert med i årene før de er registrert i enetiltak i våre data (som vi kan observere, dvs. fra og med 2017). Så lenge som 4 år før var 20 % i institusjon, men denne andelen var sterkt stigende fram mot året enetiltak.

At andelen ikke er 1 i kolonne (5), som viser samme år, tyder på at det er enkelte manglende registreringer. Året etter, vist i kolonne (6), er andelen nede i 87 De aller fleste har vært i kontakt med barnevernet i flere år før de er registrert i enetiltak. Andelen med minst ett registrert tiltak var 64 % fire år før og hele 95 % ett år før.

På grunn av det begrensede tidsvinduet, har det bare i liten grad vært mulig å si noe om hva ungdommer som har vært registrert i enetiltak gjør etterpå. Kolonne (6) tyder på at de aller fleste er plassert også året etter – andelen i institusjon eller fosterhjem er da 89 %. 19 % er imidlertid registrert med et boligtiltak.

Tabell C-2 Registrerte barnevernstiltak opp til fire år før og ett år etter enetiltak

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
	4 år før	3 år før	2 år før	1 år før	Samme år	1 år etter
Institusjon	0,20	0,31	0,49	0,77	0,94	0,87
Fosterhjem	0,30	0,35	0,32	0,27	0,21	0,06
Tiltak foreldre	0,22	0,25	0,24	0,26	0,17	0,08
Tiltak barn	0,40	0,39	0,42	0,46	0,46	0,49
Tilsyn	0,07	0,07	0,06	0,10	0,08	0,06
Nettverksarbeid	0,15	0,18	0,17	0,18	0,16	0,17
Undersøkelse/behandling	0,07	0,09	0,07	0,04	0,03	0,03
Bolig	0,00	0,01	0,01	0,03	0,08	0,19
Institusjon eller fosterhjem	0,43	0,56	0,69	0,90	0,98	0,89
Minst ett tiltak	0,64	0,73	0,83	0,95	0,99	0,97
N	181	181	181	181	160	120

D) Individkjennetegn år for år 2013-2018, 15-17-åringer

I barnevernsinstitusjon	2013	2014	2015	2016	2017	2018
kvinne	0.48	0.48	0.48	0.47	0.46	0.45
alder	16.19	16.15	16.19	16.14	16.16	16.19
Innvandringsbakgrunn	0.37	0.41	0.46	0.46	0.48	0.46
Utenlandsfødt	0.24	0.25	0.29	0.29	0.32	0.31
fastlege, minst 1 besøk	0.85	0.87	0.87	0.89	0.90	0.92
fastlege, minst 5 besøk	0.48	0.53	0.53	0.57	0.58	0.62
fastlege, minst 10 besøk	0.22	0.25	0.26	0.29	0.30	0.31
BUP, minst 1 besøk	0.59	0.62	0.62	0.66	.	.
BUP, minst 5 besøk	0.44	0.45	0.48	0.54	.	.
BUP, minst 10 besøk	0.33	0.34	0.38	0.44	.	.
AAP/Uføør, 18	0.07	0.07	0.08	0.08	0.08	.
AAP/Uføør, 19	0.19	0.18	0.18	0.19	.	.
AAP/Uføør, 20	0.26	0.26	0.23	.	.	.
Grunnskolekarakter	3.06	3.04	3.12	3.13	3.12	3.07
Antall karakterer, grunnsk.	8.32	7.66	7.84	7.44	7.24	7.06
Fullført vgs. ved 21 år	0.16	0.11	.	.	.	.
Straffereaksjon noen gang	0.21	0.22	0.21	0.20	0.22	0.24
Siktet noen gang	0.43	0.44	0.42	0.43	0.42	0.48
N	1491	1128	1067	1062	1138	1097

I fosterhjem	2013	2014	2015	2016	2017	2018
kvinne	0.51	0.52	0.53	0.50	0.48	0.48
alder	16.00	16.04	16.01	16.01	16.00	16.02
Innvandringsbakgrunn	0.29	0.29	0.29	0.32	0.35	0.37
Utenlandsfødt	0.16	0.15	0.15	0.15	0.18	0.20
fastlege, minst 1 besøk	0.71	0.69	0.69	0.71	0.71	0.72
fastlege, minst 5 besøk	0.26	0.26	0.25	0.28	0.30	0.29
fastlege, minst 10 besøk	0.08	0.09	0.08	0.09	0.10	0.09
BUP, minst 1 besøk	0.37	0.36	0.35	0.36	.	.
BUP, minst 5 besøk	0.28	0.26	0.26	0.27	.	.
BUP, minst 10 besøk	0.21	0.19	0.19	0.20	.	.
AAP/Uføør, 18	0.05	0.04	0.04	0.04	0.03	.
AAP/Uføør, 19	0.12	0.11	0.11	0.11	.	.
AAP/Uføør, 20	0.17	0.16	0.16	.	.	.
Grunnskolekarakter	3.42	3.46	3.50	3.54	3.58	3.69
Antall karakterer, grunnsk.	10.55	10.34	10.57	10.73	10.88	8.78
Fullført vgs. ved 21 år	0.39	0.41	.	.	.	.
Straffereaksjon noen gang	0.04	0.04	0.04	0.03	0.04	0.04
Siktet noen gang	0.16	0.15	0.13	0.12	0.12	0.12
N	2508	2525	2554	2606	2693	2702

Tiltak i hjemmet	2013	2014	2015	2016	2017	2018
kvinne	0.47	0.47	0.48	0.48	0.48	0.48
alder	15.91	15.90	15.88	15.89	15.92	15.88
Innvandringsbakgrunn	0.31	0.32	0.34	0.35	0.37	0.40
Utenlandsfødt	0.16	0.17	0.17	0.17	0.20	0.19
fastlege, minst 1 besøk	0.74	0.74	0.75	0.78	0.78	0.78
fastlege, minst 5 besøk	0.31	0.31	0.34	0.36	0.38	0.39
fastlege, minst 10 besøk	0.11	0.12	0.12	0.14	0.15	0.14
BUP, minst 1 besøk	0.36	0.36	0.38	0.36	.	.
BUP, minst 5 besøk	0.26	0.27	0.29	0.28	.	.
BUP, minst 10 besøk	0.19	0.20	0.22	0.22	.	.
AAP/Uføør, 18	0.04	0.04	0.04	0.04	0.05	.
AAP/Uføør, 19	0.10	0.10	0.09	0.10	.	.
AAP/Uføør, 20	0.15	0.16	0.16	.	.	.
Grunnskolekarakter	3.22	3.25	3.29	3.31	3.34	3.71
Antall karakterer, grunnsk.	10.41	10.10	10.28	10.44	10.38	9.88
Fullført vgs. ved 21 år	0.32	0.30	.	.	.	.
Straffereaksjon noen gang	0.06	0.06	0.07	0.06	0.07	0.08
Siktet noen gang	0.22	0.20	0.19	0.19	0.20	0.22
N	5653	5602	5630	5659	5725	5934

Alle m/ barneverntiltak	2013	2014	2015	2016	2017	2018
kvinne	0.48	0.48	0.48	0.47	0.45	0.46
alder	15.99	15.99	15.97	15.98	16.00	15.98
Innvandringsbakgrunn	0.33	0.34	0.36	0.38	0.42	0.42
Utenlandsfødt	0.19	0.19	0.20	0.21	0.26	0.24
fastlege, minst 1 besøk	0.75	0.74	0.74	0.77	0.77	0.77
fastlege, minst 5 besøk	0.32	0.32	0.33	0.36	0.38	0.38
fastlege, minst 10 besøk	0.12	0.12	0.12	0.14	0.15	0.14
BUP, minst 1 besøk	0.39	0.38	0.39	0.38	.	.
BUP, minst 5 besøk	0.29	0.28	0.30	0.29	.	.
BUP, minst 10 besøk	0.21	0.21	0.22	0.22	.	.
AAP/Uføør, 18	0.05	0.05	0.05	0.04	0.04	.
AAP/Uføør, 19	0.12	0.11	0.11	0.11	.	.
AAP/Uføør, 20	0.17	0.17	0.16	.	.	.
Grunnskolekarakter	3.25	3.28	3.32	3.34	3.38	3.64
Antall karakterer, grunnsk.	10.10	9.81	10.01	10.02	9.88	9.26
Fullført vgs. ved 21 år	0.31	0.30	.	.	.	.
Straffereaksjon noen gang	0.08	0.07	0.07	0.07	0.07	0.08
Siktet noen gang	0.23	0.21	0.19	0.19	0.19	0.21
N	10072	9791	9822	10076	10560	10482

Alle u/ barneverntiltak	2013	2014	2015	2016	2017	2018
kvinne	0.49	0.49	0.49	0.49	0.49	0.49
alder	16.02	16.01	16.00	16.02	16.02	16.00
Innvandringsbakgrunn	0.22	0.23	0.24	0.25	0.27	0.28
Utenlandsfødt	0.11	0.11	0.11	0.12	0.13	0.13
fastlege, minst 1 besøk	0.59	0.60	0.61	0.64	0.66	0.65
fastlege, minst 5 besøk	0.15	0.16	0.17	0.19	0.21	0.21
fastlege, minst 10 besøk	0.03	0.04	0.04	0.05	0.06	0.05
BUP, minst 1 besøk	0.06	0.06	0.06	0.06	.	.
BUP, minst 5 besøk	0.04	0.04	0.04	0.04	.	.
BUP, minst 10 besøk	0.03	0.03	0.03	0.03	.	.
AAP/Uføør, 18	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	.
AAP/Uføør, 19	0.02	0.02	0.02	0.02	.	.
AAP/Uføør, 20	0.03	0.03	0.03	.	.	.
Grunnskolekarakter	4.14	4.16	4.19	4.21	4.24	4.45
Antall karakterer, grunnsk.	11.97	11.63	11.93	12.19	12.48	12.38
Fullført vgs. ved 21 år	0.77	0.77	.	.	.	.
Straffereaksjon noen gang	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
Siktet noen gang	0.04	0.04	0.03	0.03	0.04	0.04
N	191855	191043	190828	189937	187162	185209

Frischsenteret

Stiftelsen Frischsenteret for samfunnsøkonomisk forskning er en uavhengig stiftelse opprettet av Universitetet i Oslo. Frischsenteret utfører samfunnsøkonomisk forskning i samarbeid med Økonomisk institutt ved Universitetet i Oslo. Forskningsprosjektene er i hovedsak finansiert av Norges forskningsråd, departementer og internasjonale organisasjoner. De fleste prosjektene utføres i samarbeid mellom Frischsenteret og forskere ved andre norske og utenlandske forskningsinstitusjoner.

Frischsenteret
Gaustadalléen 21
0349 Oslo
Tlf: 22958810
frisch@frisch.uio.no
www.frisch.uio.no